

บทที่ 2

ความหมายของ " ระบบทุนนิยม " และ " ระบบตลาด "

ทัศนคติความเป็นมา

เมื่อก้าวถึงระบบทุนนิยมก็ต้องมีเรื่องของระบบตลาดเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเสมอ ทั้งนี้เพราะในระบบทุนนิยม นั้น ระบบตลาดทำหน้าที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญอย่างยิ่งในการชี้แนวทางให้แก่กระบวนการทางเศรษฐกิจ และเมื่อสังคมใดดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจด้วยระบบทุนนิยม นั้นหมายความว่า สังคมนั้นจะต้องใช้ระบบตลาดทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการดำเนินงานทางเศรษฐกิจอย่างขาดเสียมิได้ ระบบทุนนิยมและระบบตลาดจึงมักถูกกล่าวขานคู่กันอยู่เสมอ เพราะเหตุที่ระบบตลาดเป็นเงื่อนไขจำเป็นของระบบทุนนิยมนี้เอง ทำให้เกิดความสับสน และเข้าใจผิดกันโดยทั่วไปว่า "ระบบทุนนิยม" กับ "ระบบตลาด" มีความหมายเดียวกันและสามารถใช้แทนกันได้ คนทั่วไปจึงมักนิยมใช้คำทั้งสองคำนี้แทนกันอย่างแพร่หลายคือ เมื่อก้าวถึงระบบทุนนิยม ก็หมายถึงระบบเศรษฐกิจที่ใช้ระบบตลาด และในทางกลับกัน เมื่อก้าวถึงระบบตลาดก็เหมารวมว่าเป็นระบบเศรษฐกิจทุนนิยม และนี่ก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความเข้าใจผิดในการตีความทัศนคติทางเศรษฐกิจของมาร์กซ์

แม้ว่าระบบทุนนิยมและระบบตลาดจะมีความเกี่ยวข้องกันโดยตรง แต่จริง ๆ แล้วความหมายของ "ระบบทุนนิยม" กับ "ระบบตลาด" นั้นเป็นคนละความหมายกันและไม่สามารถแทนกันได้ ดังนั้นก่อนที่จะเราจะพิจารณาประเด็นปัญหาอื่น ๆ ในทฤษฎีเศรษฐกิจของคาร์ล มาร์กซ์ เราจึงควรศึกษาและทำความเข้าใจความหมายของระบบทุนนิยม และความหมายของระบบตลาดตามทัศนะของมาร์กซ์ ให้กระจ่างเสียก่อน

ความหมายของระบบทุนนิยม

จากการพิจารณางานเขียนของมาร์กซ์พบว่า ลักษณะของสังคมที่ก้าวสู่ระบบเศรษฐกิจทุนนิยม มีลักษณะการผลิตเป็นการผลิตสินค้าเพื่อขายในตลาด (commodity production) ดังที่มาร์กซ์กล่าวว่า

"แบบวิถีการผลิตซึ่งการผลิตเป็นการผลิตสินค้า หรือเป็นการผลิตโดยตรงเพื่อการแลกเปลี่ยน เป็นรูปแบบทั่วไปที่สุดและพื้นฐานที่สุดของการผลิตแบบทุนนิยม" (McLellan, 1977: 442) ซึ่งเป็นการผลิตในลักษณะที่ทุนผลิตผลิตผลออกมาในรูปของสินค้า เพื่อแลกกับเงินที่มากกว่าเพื่อนำเงินนี้ไปใช้ลงทุนเพื่อการผลิตในครั้งต่อ ๆ ไป ภายใต้กระบวนการดังกล่าวสินค้าเป็นรูปแบบสากลพื้นฐานของกระบวนการทำการผลิตแบบทุนนิยม เพราะไม่ว่าจะเป็นเงินตรา หรือพลังแรงงานของคนงานที่ใช้ในกระบวนการผลิตนี้ล้วนแต่เป็นเพียงรูปแบบหนึ่งของสินค้า การผลิตสินค้าเพื่อขายเกิดจากการแบ่งงานกันทำทางสังคม การแบ่งงานกันทำ แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของมนุษย์ที่ต้องการจะแลกเปลี่ยน อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่มนุษย์ไม่สามารถทำการผลิตทุกอย่างที่ต้องการด้วยตนเองได้ ผลผลิตของแรงงานที่ได้จากการแบ่งงานกันทำทางสังคมจึงเป็นสินค้าที่มนุษย์ ใช้ซื้อขายแลกเปลี่ยนกันในตลาด

นอกจากระบบทุนนิยมจะเป็นระบบของการผลิตสินค้าเพื่อขายแล้ว การผลิตในระบบทุนนิยมยังเป็นไปเพื่อการสะสมทุนอีกด้วย เพราะเฉพาะมูลค่าของสินค้าเพียงอย่างเดียว นายทุนไม่ได้ให้ความสนใจแต่อย่างใด สิ่งที่นายทุนสนใจก็คือ มูลค่าส่วนเกิน (surplus value) มูลค่าส่วนเกินนี้ได้มาจากพลังแรงงานของคนงาน และพลังแรงงานนี้มีคุณสมบัติพิเศษในการสร้างมูลค่าได้มากกว่ามูลค่าของตัวเอง ส่วนแตกต่างระหว่างมูลค่าทั้งหมดที่พลังแรงงานสร้างขึ้นกับมูลค่าของพลังแรงงานเรียกว่า มูลค่าส่วนเกิน แม้คนงานจะเป็นผู้ผลิตมูลค่าส่วนเกิน แต่เขากลับไม่มีสิทธิในมูลค่าส่วนเกินที่เขาสร้างนี้ ผู้ถือกรรมสิทธิ์ในมูลค่าส่วนเกินนี้คือ นายทุน และการถือกรรมสิทธิ์ในมูลค่าส่วนเกินของนายทุนนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของเรื่อง การเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต

การผลิตในระบบทุนนิยมดำเนินไปโดยปล่อยให้ปัจเจกชนเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตทำให้กรรมสิทธิ์ในปัจจัยการผลิตนี้ตกอยู่ในการครอบครองของคนส่วนน้อยในสังคม หรือนายทุน นั่นเอง ส่วนคนงานมีแค่เพียงแรงงานในครอบครอง แรงงานนี้เป็นตัวทำการผลิตไม่ใช่แค่เพียงผลิตสินค้าเท่านั้น แต่แรงงานยังทำให้ตัวเอง ซึ่งก็คือ คนงาน กลายเป็นสินค้าไปด้วย คือ "เขาขายเวลา แปร ลิป ลิปสอง ลิปห้า ชั่วโมงของชีวิต วันแล้ววันเล่าให้แก่ผู้ให้ราคาสูงสุด หรือผู้ที่เป็นเจ้าของ วัตถุดิบ เครื่องมือของแรงงาน และปัจจัยในการดำรงชีพ ซึ่งก็คือ พวกนายทุน " (McLellan, 1977: 78)

แม้คนงานจะมีพลังแรงงานแต่ก็ไม่ถือว่า เขามีปัจจัยการผลิต ดังนั้น เขาจึงต้องรับจ้างทำงานให้กับพวกนายทุน สิ่งที่คนงานขายไม่ใช่แรงงานโดยตรง แต่เป็นพลังแรงงานของเขาซึ่งเขามอบสิทธิในการจัดการชั่วคราวให้แก่นายทุน เมื่อพลังแรงงาน และปัจจัยการผลิตถูกซื้อและนำมาใช้งาน โดยนายทุน กระบวนการผลิตก็ตกอยู่ภายใต้การควบคุมของนายทุนเช่นกัน ผลที่ตามมาคือผลผลิตที่ได้ก็เป็นทรัพย์สินของนายทุนด้วย ดังนั้น มูลค่าส่วนเกินที่ได้จากการผลิตของคนงานจึงตกเป็นกรรมสิทธิ์ของนายทุนไปโดย

ปริยาย

สังคมของระบบเศรษฐกิจทุนนิยมเป็นสังคมที่แบ่งออกเป็นสองชนชั้นอย่างชัดเจน คือ คนงาน ผู้ซึ่งขายพลังแรงงานของตนให้แก่นายทุน และทำงานภายใต้การควบคุมของนายทุนเพื่อแลกกับค่าจ้าง และนายทุนผู้ซึ่งครอบครองปัจจัยการผลิต ควบคุมกระบวนการผลิต และเป็นเจ้าของผลผลิตที่ได้จากพลังแรงงานของคนงานที่ตนว่าจ้าง ความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างชนชั้นทั้งสองจึงมีลักษณะพิเศษคือ การเป็นปรปักษ์ทางชนชั้น (class antagonism) ซึ่งทั้งสองต่างเผชิญหน้ากัน ไม่ใช่แค่ในฐานะของผู้ซื้อและผู้ขาย แต่ในฐานะของนายทุนกับคนงานผู้ซึ่งเผชิญหน้ากันเสมือนผู้ซื้อและผู้ขาย

เนื่องจากจุดมุ่งหมายของการผลิตอยู่ที่การแสวงหากำไรสูงสุด นายทุนจึงไม่เพียงแต่ขูดรีดมูลค่าส่วนเกินจากคนงานให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้เท่านั้น แต่นายทุนต่างฝ่ายต่างเอาชนะคู่แข่งในตลาดตลอดเวลาเพื่อหากำไรให้ได้มากที่สุด เพื่อคงสภาพนายทุนของตนเอาไว้ และเพื่อการสืบทอดกระบวนการสะสมทุนให้แก่ตนเอง ลักษณะเช่นนี้ ทำให้นายทุนต่างพยายามหาเทคนิคการผลิตที่ดีกว่าเดิมมาใช้ในกระบวนการผลิตอยู่เสมอเพื่อเพิ่มพลังการผลิต ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อจะได้จ้างแรงงานแต่น้อยแต่ได้ผลผลิตจำนวนมาก และที่สุดของการแข่งขันกันพัฒนาพลังการผลิตให้ก้าวหน้าอยู่ตลอดเวลา ก็มักจะจบลงด้วยการล้มละลายของนายทุนรายย่อยเป็นจำนวนมาก โดยที่กลุ่มทุนบางส่วนก็จะเปลี่ยนมือไปเป็นของกลุ่มและบางส่วนก็ล้มละลายโดยสิ้นเชิง นายทุนรายใหญ่จะทำลายนายทุนรายย่อยและบางส่วนของอดีตนายทุนก็จะตกต่ำกลายเป็นผู้ใช้แรงงาน

การผลิตแบบทุนนิยมภายใต้มุมมองของกระบวนการอันต่อเนื่องของกระบวนการผลิตซ้ำ จึงไม่ได้เป็นกระบวนการที่ผลิตเพียงแค่สินค้า หรือมูลค่าส่วนเกิน แต่ยังคงผลิต และผลิตซ้ำความสัมพันธ์แบบทุนนิยมอีกด้วย โดยที่ฝ่ายหนึ่งคือ นายทุน และอีกฝ่ายหนึ่งคือ คนงานที่รับจ้าง

จากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นจะเห็นได้ว่าการแสดงทัศนะของมาร์กซ์เกี่ยวกับลักษณะสังคมระบบเศรษฐกิจทุนนิยมนั้น ตั้งอยู่บนพื้นฐานของเรื่องแบบวิถีการผลิต (mode of production) ที่แน่นอนของสังคมที่มีลักษณะเฉพาะของทุนนิยม คือ

1. การสะสมทุน

ทุน (capital) เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในระบบทุนนิยม ซึ่งเกิดจากการสะสมความมั่งคั่งในรูปของการไหลบ่าของ "ผลิตผลส่วนเกิน" (surplus production) อย่างเป็นทางการจากกลุ่มคนที่ทำงานอันเป็นคนส่วนใหญ่ของสังคม ไปอยู่ในมือของกลุ่มคนส่วนน้อย หรือชนชั้นที่จำกัด ส่วนเกินนี้เป็นความแตก

ต่างระหว่างมูลค่าทั้งหมดที่พลังแรงงานสร้างขึ้นกับมูลค่าของพลังแรงงาน ความต้องการมูลค่าส่วนเกินในระบบทุนนิยมนี้เกิดจากความต้องการคงไว้ซึ่งการผลิตของสังคม

อันที่จริงแล้ว ผลผลิตส่วนเกินนี้เป็นสิ่งที่พบได้ในทุก ๆ แบบวิถีการผลิตในรูปแบบต่าง ๆ กัน เช่นในสังคมทาส อันเป็นสังคมที่มนุษย์ถูกกระทำได้กลายเป็น "สิ่ง" ซึ่งสามารถซื้อขาย และเป็นเจ้าของได้โดยมนุษย์คนอื่น คือ ทาสจะขายตัวเองเป็นสินค้าอย่างหนึ่งให้แก่ นายทาส นายทาสจะซื้อทาสเหล่านั้นไว้เพื่อใช้งาน แต่มูลค่าของสิ่งซึ่งทาสสร้างขึ้นให้นายทาสจะมีมูลค่ามากกว่ามูลค่าของทาสที่นายทาสจ่ายไปในตอนที่ซื้อ ผลต่างระหว่างมูลค่าของสิ่งซึ่งทาสสร้างขึ้น กับ มูลค่าของตัวทาสเอง นี้คือ ค่าส่วนเกินนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม ลักษณะของผลผลิตส่วนเกินในระบบทุนนิยมมีความแตกต่าง จากลักษณะของผลผลิตส่วนเกินในสังคมอื่น ๆ กล่าวคือ ในสังคมก่อนทุนนิยมนั้นส่วนเกินจะปรากฏในรูปของความมั่งคั่งของวัตถุอันเป็นที่ต้องการ เหตุที่เป็นที่ต้องการก็เพราะว่าวัตถุเหล่านี้ มีลักษณะเฉพาะในลักษณะทางกายภาพ ความมั่งคั่งดังกล่าวนี้จึงปรากฏในรูปของสินค้า หรือบริการเพื่อการบริโภคที่ฟุ่มเฟือย เพื่อบำรุงรักษา และขยายกองทัพเพื่อสิ่งก่อสร้างทางศาสนา หรือเพื่อการโอ้อวด ดังนั้น ความมั่งคั่งในสังคมก่อนทุนนิยมนี้จึงมีลักษณะพิเศษในรูปของ " มูลค่าใช้สอย " (use values) และที่สำคัญรวมไปถึงมูลค่าใช้สอยที่แสดงออกถึงอำนาจ และความยิ่งใหญ่ของชนชั้นผู้ปกครอง

ในขณะที่ระบบทุนนิยม จะไม่มีการใช้ความมั่งคั่งในลักษณะเช่นนี้ คือ ในลักษณะที่ความมั่งคั่งเป็นเป้าหมายในตัวของมันเอง ตรงกันข้ามเราจะใช้ความมั่งคั่งในลักษณะที่เป็นรูปธรรมหลายรูปแบบด้วยกันในระบบทุนนิยม ซึ่งล้วนแต่เป็นไปในลักษณะที่ความมั่งคั่งเป็นวิถีทางเพื่อให้ได้มาซึ่งความมั่งคั่งที่มากกว่าเดิม ดังนั้น ในระบบทุนนิยม ความมั่งคั่งจึงแสดงออกในรูปของวัตถุเพียงชั่วคราวเท่านั้น ความเข้าใจเรื่องส่วนเกิน และความมั่งคั่งในลักษณะดังกล่าวนี้เราไปสู่ความเข้าใจเรื่องทุนได้กระจ่างชัดยิ่งขึ้น นั่นคือ ถ้าทุนหมายถึงเพียงแค่อินทรีย์ที่ใช้ในการผลิต หรือ เงินที่ต้องการเพื่อนำมาซื้อสิ่งของต่าง ๆ รวมไปถึงแรงงานด้วย ก็ไม่มีประโยชน์อะไรที่เราจะเจาะจงใช้ " ทุน " เป็นส่วนหนึ่งในการอธิบายถึงสังคมรูปแบบหนึ่งและนับเป็นความล้มเหลวอย่างหนึ่งเสียด้วยซ้ำในการระบุถึงทุนในลักษณะที่เป็นสิ่งของหรือในลักษณะของเงิน เพราะถ้าทุนมีความหมายเพียงแค่อินทรีย์หรือเงิน ก็เท่ากับว่า " ทุน " ไม่มีคุณสมบัติพิเศษใด ๆ เลยที่จะสามารถนำไปใช้ในการอธิบายว่า ทำไมรูปแบบของสังคมที่เราดำรงชีพอยู่นี้จึงถูกเรียกว่าเป็นลัทธิ (ism) ของ ทุน

ถ้า ทุน ไม่ได้หมายถึงเพียงแค่อินทรีย์หรือ เงิน แล้วทุน หมายถึงอะไร คำตอบตามทัศนะของ มาร์กซที่เราคุ้นเคยกันดี ก็คือ ทุน หมายถึง สินค้าหรือเงินอย่างใดอย่างหนึ่งเมื่อมันถูกนำไปใช้ในกระบวนการของการเปลี่ยนรูปอย่างต่อเนื่องจากทุนที่เป็นเงิน (capital as money) ไปเป็น ทุนที่เป็น

สินค้า (capital as commodity) และตามมาด้วยการเปลี่ยนรูปของทุนที่เป็นสินค้า ไปเป็น ทุนที่เป็นเงินที่มากกว่า (capital as more money) หรือที่เรารู้จักกันในรูปของสูตรของกระบวนการต่อเนื่องของ M-C-M โดยการจัดการของการทำการผลิต และการทำการค้าในกระบวนการข้างต้น ทำให้เราตระหนักถึงการมีอยู่ของสินค้าและบริการ แต่การมีอยู่ตามลักษณะทางกายภาพของสิ่งเหล่านี้ ไม่ได้เป็นเครื่องยืนยันที่บ่งถึงการประสบความสำเร็จของการหามาได้ซึ่งความมั่งคั่งในกระบวนการของทุนนิยม แม้ว่าสินค้าเหล่านี้จะอยู่ในรูปของสิ่งฟุ่มเฟือยแล้วก็ตาม การมีอยู่ทางกายภาพของสินค้าเหล่านี้เป็นสิ่งที่เราจะต้องจัดการเปลี่ยนรูปให้กลายเป็นเงิน โดยการทำการค้า และแม้ว่าสินค้าทั้งหมดจะถูกขายไปเพื่อแลกกับเงินแล้ว แต่เงินที่เราได้มาจากการขายก็ไม่ได้เป็นผลผลิตเป้าหมายของการแสวงหาความมั่งคั่งอยู่ที่ตีมันเป็นเพียงแค่ขั้นหนึ่งของวงจรที่ไม่มีวันจบเท่านั้นเอง

ทุน จึงไม่ใช่สิ่งที่เป็นวัตถุ แต่เป็นกระบวนการที่เราใช้สิ่งที่เป็นวัตถุที่มีอยู่ให้ดำเนินไปในสภาพเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องตามกระบวนการของทุนนิยม ดังนั้น ทุน จึงเป็นกระบวนการทางสังคม มิใช่สิ่งทางกายภาพ อย่างไรก็ตามการที่เราจะเข้าใจความหมายของทุนได้ก็ต้องอาศัยการมีอยู่ของสิ่งทางกายภาพเหล่านี้เป็นหลักเสียไม่ได้ จากการพิจารณาข้างต้นนำเรามาสู่ข้อสรุปที่ว่า ทุน เป็นชายของกิจกรรมทางสังคมซึ่งทำให้เกิดกระบวนการอันต่อเนื่องของ M-C-M อันเป็นหัวใจของการทำการผลิตในระบบทุนนิยม นั่นคือกระบวนการสะสมทุน ดังนั้น เหตุผลที่ทำให้นายทุน ลงทุนทำการผลิต ก็คือ ความต้องการที่จะขยายทุนเพื่อการนำไปสู่วงจรของการสะสมทุนที่ได้มาจาก กำไรในแต่ละรอบของการลงทุนที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ นั่นเอง กำไรในระบบทุนนิยมต่างจากกำไรในสังคมอื่น ๆ กล่าวคือ กำไรในระบบทุนนิยมเกิดจากทุนโดยที่นายทุนเป็นผู้ลงทุนทำการผลิต และในการผลิตนี้จะเกิดความสัมพันธ์ที่สำคัญรูปแบบหนึ่ง นั่นคือ ความสัมพันธ์ของค่าจ้างแรงงาน ซึ่งสังคมทุนนิยมจะใช้ความสัมพันธ์ของค่าจ้างแรงงานดังกล่าว เป็นวิถีหลักเพื่อให้ได้มาซึ่งส่วนเกิน แล้วกำไรเกิดจากค่าจ้างแรงงานได้อย่างไร

เมื่อผู้ว่าจ้างจ่ายค่าจ้างให้แก่แรงงานน้อยกว่าค่าของผลผลิตที่แรงงานทำได้ ผลต่างของมูลค่าพลังแรงงานกับมูลค่าของสิ่งที่แรงงานผลิตได้ หรือที่เรียกว่า มูลค่าส่วนเกิน ก็เกิดขึ้น นายทุนจะพยายามขูดรีดส่วนเกินนี้จากแรงงานให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้เพื่อทำกำไรให้กับตนให้มากที่สุด อย่างไรก็ตามส่วนเกินที่ได้มานี้ก็ไม่ใช่กำไรที่นายทุนจะได้รับโดยตรง ทั้งนี้เพราะมูลค่าส่วนเกินนี้เป็นเพียงส่วนต่างของอัตราเปรียบเทียบระหว่างมูลค่าของสินค้าที่แรงงานผลิตกับค่าจ้างที่นายทุนจ่ายให้แรงงาน และแม้ว่าค่าจ้างที่นายทุนจ่ายให้แรงงานจะเป็นส่วนหนึ่งของทุน แต่ก็ไม่ใช่ทุนทั้งหมดที่นายทุนจ่ายไป ดังนั้น กำไรที่นายทุนสนใจจึงเป็นอัตราเปรียบเทียบของมูลค่าส่วนเกินที่นายทุนได้รับจากการขูดรีดแรงงาน กับจำนวนมูลค่าของทุนทั้งหมดที่จ่ายไป ยิ่งนายทุนสามารถขูดรีดส่วนเกินจากแรงงานได้มากเท่าไร ก็ยิ่งเพิ่มกำไร

ให้แก่ทายทุนมากเท่านั้น ความต้องการที่ไม่มีที่สิ้นสุดของนายทุนอยู่ที่ผลกำไรในตัวเอง อย่างไรก็ตาม จุดประสงค์ที่แท้จริงของนายทุนไม่ได้อยู่ที่ผลกำไรจากกระบวนการ M-C-M เพียงครั้งเดียว แต่อยู่ที่การแสวงหากำไรอย่างไม่หยุดยั้งตลอดไปอย่างไม่มีขอบเขตจำกัด

กำไร ภายใต้ระบบทุนนิยมจึงเกิดจากความสัมพันธ์ที่มีลักษณะเฉพาะระหว่างแรงงาน กับ ทุน หรืออีกนัยหนึ่ง กำไรเกิดจากส่วนเกินที่ได้มาจากกิจกรรมการผลิต ไม่ใช่การแลกเปลี่ยน และความสัมพันธ์ของค่าจ้างแรงงานในระบบทุนนิยม นอกจากจะเป็นหลักสำคัญที่ทำให้เกิดมูลค่าส่วนเกินอันนำมาซึ่งกำไรให้แก่ทายทุนแล้ว ความสัมพันธ์ดังกล่าวยังเป็นภาพสะท้อนให้เห็นถึงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันในระบบทุนนิยมอีกด้วย ดังนั้น กำไร จึงเป็นเส้นเลือดใหญ่ของระบบทุนนิยม ไม่ใช่เพียงเพราะว่า กำไรเป็นวิถีทางในการขยายตัวของทุนเท่านั้น แต่เพราะว่ากำไร เป็นแบบวิถีทางการผลิตเฉพาะที่แสดงให้ถึงความสัมพันธ์ในลักษณะของการมีอำนาจเหนือกว่าของชนชั้นหนึ่งที่มีต่ออีกชนชั้นหนึ่งในระบบทุนนิยมได้อย่างชัดเจนที่สุด

2. ความสัมพันธ์ทางสังคมแบ่งแยกออกเป็น 2 ชั้นชั้น คือ คนงาน กับ นายทุน

ทัศนะเรื่องทุนในลักษณะที่เป็นความสัมพันธ์ทางสังคม (social relation) นำสังคมไปสู่ความสัมพันธ์ในรูปของการมีอำนาจเหนือกว่า (domination) โดยตรงระหว่างผู้ที่เป็นเจ้าของทุน กับ ผู้ที่ไม่ได้เป็นเจ้าของทุน แม้ว่าผู้ที่เป็นเจ้าของทุนจะไม่ได้ใช้การบังคับโดยตรงต่อคนงานที่ทำงานให้เขา แต่ความสัมพันธ์ในลักษณะของการมีอำนาจเหนือกว่านี้ก็ยังคงแฝงอยู่ในสังคมตลอดเวลา ดังนั้นความมั่งคั่งอีกนัยหนึ่ง ก็คือ การจัดลำดับทางสังคม (social category) ที่ไม่สามารถแยกออกอำนาจได้เลย ทุนนิยมจึงเป็นระบบที่มีรูปแบบของการมีอำนาจเหนือกว่าอีกฝ่าย โดยที่นายทุนผู้ซึ่งควบคุม และครอบครองปัจจัยการผลิตจะมีอำนาจเหนือคนงานผู้ซึ่งทำงานแลกค่าจ้างเพื่อการดำรงชีพ ความสัมพันธ์ของคนทั้งสองชั้นชั้นนี้เป็นความสัมพันธ์ที่ตั้งอยู่บนความขัดแย้งตลอดเวลา ด้วยเหตุที่คนงานมองตุนายทุนว่าเป็นความไม่มีอยู่ของเขาเพราะนายทุนได้แย่งเอาผลผลิตที่เป็นการผลิตที่เป็นการแสดงออกถึงการมีอยู่ที่เป็นรูปธรรมของแรงงานของเขาไปจากเขา ส่วนนายทุนก็มองคนงานว่าเป็นความไม่มีอยู่ของเขาเพราะนายทุนต้องสูญเสียทุนส่วนหนึ่งซึ่งเขาคิดว่าเป็นสิ่งซึ่งแสดงออกถึงการมีอยู่ของเขาไปเป็นค่าจ้างแรงงานให้แก่คนงาน

เมื่อก้าวถึงระบบทุนนิยม เราจึงสามารถระบุได้โดยทันทีว่าเป็นสังคมแห่งการแบ่งแยกออกเป็นสองชั้นชั้นที่เห็นได้อย่างชัดเจน โดยมีการสะสมความมั่งคั่งเป็นตัวกำหนดความยิ่งใหญ่ และอำนาจ เมื่อมาร์กซกล่าวถึงทุนว่าเป็น มูลค่าแห่งการขยายตัวเอง (self-expanding value) นั่นก็แสดงว่าเขา

กำลังยืนยันถึงบทบาทของทุนในลักษณะของการปรากฏในรูปของอำนาจเช่นกัน และในที่สุดแล้วทุนก็จะปรับ
ทอนรูปแบบทั้งหมดของความมั่งคั่ง ไม่ว่าจะเป็นการแสวงหาความยิ่งใหญ่ หรืออำนาจไปอยู่ในรูปของ
เงิน ลักษณะดังกล่าวนี้ทำให้จากเดิมที่เราไม่สามารถวัดความมั่งคั่งจากอำนาจหรือความยิ่งใหญ่ได้ แต่ใน
ระบบทุนนิยม เราสามารถคำนวณความมั่งคั่งได้อย่างแน่นอนในรูปของเงินทุน ลักษณะของสังคมดังกล่าว
นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมกรรมการจัดการของปัจเจกชน ผู้แสวงหาความมั่งคั่ง

ทิศทางของพฤติกรรมดังกล่าวดำเนินไปใน 2 ลักษณะด้วยกัน คือ

1. ผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจจะมีท่าทีในลักษณะที่ก้าวร้าว โดยมีเป้าหมายอยู่ที่การ
หาเงิน

2. ผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจเหล่านี้มีแรงกระตุ้นของการดำเนินการป้องกันตัวเอง
โดยการทำทุกวิถีทางเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้ได้มาซึ่งความได้เปรียบในการแข่งขันกับคนอื่น ๆ ดังนั้น
นอกจากความขัดแย้งระหว่างนายทุน และคนงานซึ่งเป็นความขัดแย้งหลักของความสัมพันธ์ของคนในระบบ
ทุนนิยมแล้วพฤติกรรมของสมาชิกในสังคมแบบทุนนิยมยังดำเนินไปในลักษณะของการเป็นศัตรูกัน ปัจเจกชน
แต่ละปัจเจกชนอยู่แบบตัวใครตัวมันซึ่งต่างคนก็ต่างวิตรอนศักยภาพของผู้อื่นให้เหลือน้อยที่สุดเพื่อประโยชน์
ของตน กิจกรรมทางเศรษฐกิจในระบบทุนนิยม จึงเป็นพลังที่แยกความสัมพันธ์ของปัจเจกชนออกจากกัน
อย่างสิ้นเชิง

3. การมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนตัว

ในสังคมแบบดั้งเดิม คนดำรงชีพอยู่ด้วยการล่าสัตว์ และทำการเกษตรแบบเลื่อนลอย เครื่อง
มือทำการผลิต ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่สำหรับล่าสัตว์หรือพื้นที่ทำการเกษตร ล้วนเป็นของส่วนรวมไม่มีผู้ใดเป็น
เจ้าของ ทุกคนมีสิทธิใช้ได้ ต่อมาเมื่อมีการทำการเกษตรที่เป็นหลักแหล่งก็เริ่มมีการจับจองที่ดินทำให้
ที่ดินกลายเป็นทรัพย์สินส่วนตัว เมื่อเศรษฐกิจเจริญขึ้นก็เกิดทรัพย์สินส่วนตัวในรูปของ โรงงาน บริษัท
เครื่องจักรต่าง ๆ ฯลฯ การมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนตัวนี้ทำให้สังคมปรากฏการแบ่งแยกกันมากขึ้น
ทุกที่ ในระบบทุนนิยมการครอบครองทรัพย์สินส่วนตัวมีรูปแบบเฉพาะ คือ การเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต
เมื่อความสัมพันธ์ในทรัพย์สินเป็นการแสดงท่าทีที่มนุษย์มีความสัมพันธ์ต่อกัน ดังนั้น การถือกรรมสิทธิ์ส่วนตัว
ในปัจจัยการผลิตในสังคมทุนนิยม จึงปรากฏความสัมพันธ์ของคนในสังคมที่แบ่งแยกออกเป็นสองกลุ่มใหญ่ ๆ
คือ กลุ่มเจ้าของปัจจัยการผลิต และกลุ่มที่ไม่มีปัจจัยการผลิต กลุ่มที่เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต ก็คือ
นายทุน ส่วนกลุ่มที่ไม่มีปัจจัยการผลิต ก็คือ คนงาน แม้นายทุนจะเป็นเจ้าของพลังแรงงาน แต่ก็ไม่ได้ถือว่า

เขามีปัจจัยการผลิต เขาจึงต้องผูกพันอยู่กับนายทุน โดยรับจ้างทำงานเพื่อแลกกับค่าจ้างเพื่อการดำรงชีพ สำหรับมาร์กซ์แล้ว แรงงานเป็นกระบวนการทางสังคมซึ่งมีอยู่ในทุกสังคมและทุกยุคทุกสมัยในรูปของการแบ่งแรงงาน และการพึ่งพาอาศัยกัน และกันของแรงงาน ไม่มีสังคมใดที่แรงงานปัจเจกสามารถทำการผลิตโดยแยกตัวคนเดียว ดังนั้น มนุษย์ในทางเศรษฐกิจแล้วจึงต้องขึ้นอยู่กับมนุษย์คนอื่น ๆ ในสังคมก่อนทุนนิยม การแบ่งแรงงานก็ไม่ใช่อะไรอื่นนอกจากเป็นแรงงานร่วมกัน กล่าวคือเป็นการร่วมกันของแรงงานประเภทต่าง ๆ ซึ่งแสดงออกมาในรูปของผลผลิตหลากหลายชนิด อันเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับพลังการผลิตของปัจเจกชนในการยืนยันตัวเอง แต่ในสังคมที่นายทุนมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนตัวมีข้อสังเกตสำคัญสองประการเกิดขึ้นในสังคม คือ ประการที่หนึ่ง ภายใต้ความสัมพันธ์ เรื่องทรัพย์สินส่วนตัว การพึ่งพาอาศัยทางสังคมซึ่งเกิดจากการแบ่งแรงงานกลายเป็นการพึ่งพาสวนบุคคลของคนงาน ทำให้ปัจเจกชนสามารถควบคุมผลผลิตของคนงานได้ ปัจเจกชนดังกล่าวก็คือ นายทุน ประการที่สอง การแบ่งแรงงานดำเนินไปภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางคุณภาพ คือ การแบ่งแรงงานในระบบนี้จะเป็นการแบ่งแรงงานภายในที่ทำงาน ซึ่งมีผลในการเพิ่มสภาวะการขึ้นอยู่กับนายทุนของคนงานทำให้ทักษะการผลิตของคนงานลดลง

ดังนั้น ภายใต้ความสัมพันธ์ เรื่องทรัพย์สินส่วนตัว บังถึงพลังของนายทุนในการทำให้แรงงานไร้ซึ่งอำนาจเพราะการผลิตเป็นการปฏิเสธการมีอยู่ของแรงงาน ยิ่งไปกว่านั้นรายได้ที่กำเนิดมาจากความสัมพันธ์ของการเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตยังเป็นพื้นฐานของการบังคับ พลังการผลิตของทุนอีกด้วย นั่นแสดงว่า มาร์กซมองสิทธิในทรัพย์สินส่วนตัวว่าเป็นความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีลักษณะของการบีบบังคับอยู่ตลอดเวลา แม้ว่าภายใต้ระบบการว่าจ้างแรงงานในระบบทุนนิยมนี้ ดูเหมือนว่าคนงานจะมีอิสระในความพึงพอใจที่จะเลือกทำงานที่ตนปรารถนาหรือเลิกทำงานนั้น ๆ เมื่อไม่ต้องการทำแล้ว คนงานเหล่านี้จะไม่ถูกบังคับให้ทำงานทั้งที่ตนไม่ต้องการ ซึ่งลักษณะความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ คือ สิทธิในการเลือกหรือปฏิเสธอันเป็นสิทธิที่ปกป้องทั้งคนงาน และผู้ว่าจ้างงานจากการถูกบังคับให้ใช้ทรัพย์สินส่วนตัว กล่าวคือปกป้องคนงานจากการถูกบังคับให้ใช้ความสามารถในการทำงานเพื่อทำงานบางอย่าง หรือปกป้องนายทุนจากการถูกบังคับให้ใช้ทุนไปในทางที่เขาไม่พึงปรารถนา แต่มาร์กซ์เห็นว่า นี่เป็นเสรีภาพในความหมายแคบ ๆ เท่านั้น อันที่จริงแล้วความสัมพันธ์ในการว่าจ้างงานนี้มีท่าทีของการมีอำนาจเหนือกว่าของชนชั้นหนึ่งที่มีอยู่เหนืออีกชนชั้นหนึ่งเสมอ การมีอำนาจเหนือกว่านี้วางอยู่บนพื้นฐานความสัมพันธ์ เรื่องการมีทรัพย์สินส่วนตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต ดังนั้น ในสังคมทุนนิยม ผู้เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตจะมีอำนาจเหนือคนงานตลอดเวลา เพราะคนงานต้องอาศัยปัจจัยการผลิตจากเขาเพื่อดำเนินการผลิต นอกจากนั้นการเป็นเจ้าของทรัพย์สินส่วนตัวและการว่าจ้างแรงงานนี้ยังทำให้เรา

เข้าใจถึงความสัมพันธ์เรื่องผลผลิตที่เกิดขึ้นในกระบวนการผลิตได้ชัดเจนยิ่งขึ้น นั่นคือ ผลผลิตที่ได้จากการผลิตจะไม่ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของเจ้าของทรัพยากรแรงงานแต่อย่างใด แม้ว่าเขาจะเป็นผู้ลงมือทำการผลิต สิ่งที่เขาจะได้รับจากการทำงานเป็นเพียงแค่ว่าจ้างแรงงานเท่านั้น ส่วนผลผลิตจะตกเป็นของเจ้าของปัจจัยการผลิต ภายใต้ความสัมพันธ์เรื่อง กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนตัว

การยอมให้ปัจเจกชนมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนตัวในระบบทุนนิยมนี้ จึงเป็นเหตุให้คนในสังคมแบ่งออกเป็นสองชนชั้นมากขึ้นทุกที ดังที่มาร์กซกล่าวว่า "ในยุคสมัยของระบบทุนนิยม สังคมมีลักษณะพิเศษคือ...สังคมส่วนรวมทั้งหมดถูกแยกออกเป็นสองฝ่ายมากขึ้น มากขึ้นทุกที ทำให้เกิดการเผชิญหน้ากันโดยตรงระหว่างสองชนชั้นคือ นายทุน และ คนงาน" (McLellan, 1977: 222) คนงานต้องทำงานภายใต้การควบคุมของนายทุน ทำให้เขาไม่สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ การผลิตของคนงานกลายเป็นการผลิตที่ไม่อิสระ แต่กลับเป็นกิจกรรมที่ผูกมัด บังคับ และครอบงำเขา ทำให้เขาตกอยู่ภายใต้แอกของนายทุน ส่วนผลผลิตที่ได้ก็ไม่ใช่เป็นของผู้ผลิต แต่นายทุนผู้ไม่ได้ผลิตกลับได้ครอบครองผลผลิตนี้ การมีทรัพย์สินส่วนตัวในแง่ของการยอมให้ปัจเจกชนเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต จึงทำให้ความสัมพันธ์ที่ตั้งอยู่บนรากฐานของความขัดแย้งมากขึ้น มากขึ้น

ดังนั้น ตามทัศนะของมาร์กซ รูปแบบเฉพาะของการมีทรัพย์สินส่วนตัวในระบบทุนนิยมในปัจจุบัน การผลิตและรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมของการผลิตที่ตามมา จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถของปัจเจกชนในการพัฒนาพลังความเป็นมนุษย์ และความสามารถในการสนองความต้องการที่แท้จริงของมนุษย์เรา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรูปของความแปลกแยกและการชู้ตริต

4. การพัฒนาพลังการผลิตที่ก้าวหน้ามากขึ้นแต่แรงงานมนุษย์ก็กลายเป็นสินค้าอย่างหนึ่ง

ระบบทุนนิยมไม่สามารถคงอยู่ได้โดยปราศจากการปรับปรุงเครื่องมือในการผลิต ระบบทุนนิยมจึงมีการพัฒนาพลังการผลิตอยู่ตลอดเวลา ซึ่งการพัฒนาพลังการผลิตนี้ได้ก้าวหน้าจากรูปแบบง่าย ๆ เช่น ก้อนหิน ไม้ ซึ่งมีอยู่ตามธรรมชาติมาเป็นการประดิษฐ์ออก ดาบ ปืน จนถึงพัฒนามาเป็นเครื่องมือเครื่องใช้สมัยใหม่ที่ใช้ในระบบทุนนิยมกันทุกวันนี้

การพัฒนาของพลังการผลิตมาเป็นการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการผลิต เป็นส่วนหนึ่งที่สร้างกำไรมหาศาลให้แก่ นายทุน เมื่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีมาในรูปของการเกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ก็จะทำให้ นายทุนสามารถรีดส่วนเกินจากสังคมที่มีความต้องการสินค้าเหล่านั้นได้อย่างเต็มที่และ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสามารถลดต้นทุนการผลิตได้มากเท่าไร นายทุนก็จะสามารถ

ทำกำไรจากการผลิตที่เป็นมูลค่าส่วนเกินได้มากเท่านั้น การขยายตัวของการสะสมทุนก็เพิ่มขึ้นตามลำดับ ในแต่ละรอบการลงทุนทำการผลิต ดังนั้นลักษณะเด่นที่สุดในระบบทุนนิยม ก็คือ การมีเทคนิคการผลิตที่ก้าวหน้ามากขึ้นเรื่อย ๆ อย่างไม่มีขอบเขตจำกัด อันส่งผลให้ผลผลิตในระบบนี้อยู่ในเกณฑ์ที่สูง สูงกว่าระบบอื่น ๆ ที่เกิดก่อนหน้าระบบทุนนิยมเป็นอย่างมาก สาเหตุส่วนหนึ่งของการพยายามพัฒนาหลังการผลิตอย่างเต็มที่ก็เพราะ สังคมทุนนิยมเป็นสังคมแห่งการผลิตสินค้า

ในสังคมการผลิตสินค้าในระบบอื่น ๆ ผู้ผลิตจะผลิตสินค้าเพียงเพื่อขายในตลาดเท่านั้น และพร้อม ๆ กับการดำเนินการขายของเขา เขาก็จะซื้อสินค้าอื่น ๆ ที่เขาต้องการแต่ไม่สามารถทำการผลิตได้ และแม้ว่าผู้ผลิตแต่ละรายจะดำเนินการงานการผลิตของเขาแยกจากผู้ผลิตคนอื่น ๆ แต่อย่างไรก็ตาม เขาก็เกี่ยวข้องกับคนอื่น ๆ ในทางเศรษฐกิจและสังคม แต่ในระบบทุนนิยม การผลิตไม่ใช่เป็นเพียงแต่สังคมแห่งการผลิตสินค้าเท่านั้น การดำรงอยู่ของระบบทุนนิยมยังบ่งถึง การที่แรงงานการผลิตของมนุษย์ได้กลายเป็นสินค้าที่ซื้อ-ขายกันในตลาด ทั้งที่จริง ๆ แล้วแรงงานไม่ได้เป็น " สิ่ง " เหมือนกับสินค้าอื่น ๆ แรงงานเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งซึ่งเกี่ยวข้องกับร่างกายของแรงงานทั้งหมด อันประกอบไปด้วยความสามารถทางกาย และความสามารถทางสติปัญญา รวมกันเป็นโครงสร้างของชีวิตมนุษย์

แม้ในระบบทาส มนุษย์ถูกกระทำให้เป็น " สิ่ง " ซึ่งสามารถเป็นเจ้าของได้โดยมนุษย์คนอื่น แต่ในระบบทุนนิยมนี้ไม่เหมือนกับในระบบทาสตรงที่ทางเดียวที่แรงงานการผลิตของมนุษย์จะถูกขายเป็นสินค้าก็โดยการที่คนงานขายการควบคุม และจัดการกับแรงงานของตนเองชั่วคราวให้กับคนอื่น ซึ่งการควบคุมจัดการแรงงานของคนงานในที่นี้ หมายถึงแค่การควบคุมจัดการกับความสามารถในการสร้างของแรงงานเท่านั้น ซึ่งมาร์กซเรียกความสามารถนี้ว่า " พลังแรงงาน " พลังแรงงานจึงเป็นความสามารถในการทำงาน หรือความสามารถของแรงงาน เมื่อพลังแรงงานถูกขายเป็นสินค้า ค่าใช้สอยของแรงงานก็คือ การปฏิบัติการ หรือการทำให้ความสามารถของแรงงานเป็นจริงขึ้นมาโดยการประทับแรงงานลงไปในสินค้า

สินค้าซึ่งเราผลิตขึ้นมาจึงกลายเป็นสิ่งซึ่งแสดงออกเป็นรูปร่างของกิจกรรมการผลิต การมีอยู่ของพลังแรงงานในลักษณะของสินค้า ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขสำคัญ 2 ประการ

1. พลังแรงงานเป็นสินค้าในตลาดก็ต่อเมื่อ เจ้าของพลังแรงงานเสนอขายพลังแรงงานนั้นเป็นสินค้าในช่วงเวลาที่กำหนด เขาจะขายตัวเองโดยเปลี่ยนตัวเขาจากที่เป็นอิสระ ไปเป็นทาส จากที่เป็นผู้ผลิตสินค้า ไปเป็นสินค้าเอง

2. แรงงานแทนที่จะอยู่ในฐานะที่ขายสินค้าที่ประทับแรงงานของเขาลงไปในสินค้านั้น เขา

กลับต้องมีพันธะในการเสนอขายสินค้าที่เป็นตัวพลังแรงงานเอง ทั้งนี้เพราะบุคคลที่สามารถขายสินค้าอื่น ๆ ได้นอกเหนือจากพลังแรงงานเอง เขาจำเป็นต้องมีปัจจัยในการผลิต เช่น วัตถุดิบ เครื่องมือ เครื่องใช้ เป็นต้น และในเมื่อคนงานไม่มีปัจจัยการผลิตใด ๆ เขาจึงจัดว่าเป็น แรงงานอิสระในตลาด อิสระในสองความหมาย คือ เขาสามารถจัดการกับพลังแรงงานของเขาไว้กับตัวเองเป็นสินค้าของเขา และเขาไม่มีสินค้าอื่น ๆ เพื่อขายอีก

ลักษณะของสังคมทุนนิยมต่างจากสังคมที่ทำการผลิตเพื่อเป็นสินค้าธรรมดาทั่ว ๆ ไป คือ ระบบทุนนิยมจะเป็นระบบของสังคมที่ทำการผลิตสินค้า โดยมีกลุ่มนายทุนซึ่งเป็นคนส่วนน้อยของสังคมผูกขาดการเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต ภายใต้เกณฑ์การมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนตัว ขณะที่คนงานซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของสังคมไม่สามารถทำการผลิตได้ โดยไม่ต้องขึ้นอยู่กับนายทุนเพราะเขาไม่มีปัจจัยการผลิตเป็นของเขาเอง คนงานมีอิสระที่จะเลือกหนึ่งในสองทางเลือกนี้ คือ จะอดตาย หรือขายพลังแรงงานของตนเป็นสินค้า ระบบทุนนิยมจึงไม่ได้เป็นสิ่งที่เลี่ยงไม่ได้ ไม่ได้เป็นไปโดยธรรมชาติ หรือเป็นสิ่งที่ถาวร แต่ระบบทุนนิยมเป็นแบบวิถีการผลิตเฉพาะซึ่งชนชั้นนำในสังคม สามารถตัดดวงผลประโยชน์จากแรงงานส่วนเกินของผู้ผลิตสินค้าภายใต้กฎการมีทรัพย์สินส่วนตัวและกระบวนการผลิตและการแลกเปลี่ยน

โดยสรุปแล้ว เป้าหมายของระบบทุนนิยมนี้ก็คือ ต้องการแสวงหากำไรเพื่อการขยายทุน และสืบทอดกระบวนการสะสมทุน ดังนั้น จุดประสงค์ของการผลิตจึงไม่ได้เป็นการผลิตเพื่อการใช้สอยอีกต่อไป แต่เป็นการผลิตเพื่อมูลค่าการแลกเปลี่ยน กล่าวคือ การผลิตในระบบทุนนิยมเป็นการผลิตสินค้าเพื่อขายในตลาด (commodities production) โดยมีวัตถุประสงค์อยู่ที่ความต้องการในการเปลี่ยนรูปของทุนที่เป็นเงินไปเป็นสินค้าและตามมาด้วยการเปลี่ยนรูปของทุนที่เป็นสินค้าไปเป็นทุนที่เป็นเงินที่มากกว่า ตามกระบวนการสะสมทุนอันต่อเนื่องของวงจร $M-C-M$

วงจรนี้เริ่มจากการใช้เงินทุนไปในการผลิตสินค้าเพื่อขาย ซึ่งการจัดการของการผลิต และการค้ำนี้เป็นการแสดงออกถึงการมีอยู่ของสินค้าและบริการ แต่การมีอยู่โดยลักษณะทางกายภาพของสิ่งเหล่านี้เป็นการมีอยู่เพียงชั่วขณะของทุนทางกายภาพ ตลาด เป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดสภาพเคลื่อนไหวของทุนดังกล่าว โดยการเปลี่ยนรูปจากทุนสินค้าไปเป็นทุนที่เป็นเงินที่มากกว่า และแม้สินค้าเหล่านี้จะถูกขายไปโดยเปลี่ยนสภาพทุนสินค้าเป็นเงิน แต่เงินที่ได้จากการขายสินค้านี้ไม่ได้เป็นผลผลิตเป้าหมายของการแสวงหาของนายทุน มันเป็นเพียงขั้นตอนหนึ่งของวงจรที่ไม่รู้จบของการสะสมทุน กระบวนการดังกล่าวนี้ไม่อาจขาดตัวกลางสำคัญที่เป็นสื่อ ช่วยให้เกิดการหมุนเวียนของทุน และการดำเนินงานของกระบวนการ $M-C-M$ สามารถลุล่วงไปได้ ตัวกลางสำคัญดังกล่าวนี้ก็คือ ตลาด นั่นเอง

นายทุนผลิตสินค้าเพื่อขาย เพื่อให้มูลค่าใหม่ที่คนงานสร้างขึ้นมาบรรลุลูกเป็นจริง ความจำเป็น

ต้องนำสินค้าที่ผลิตได้ออกขายนี้เองทำให้ตลาดมีความสำคัญต่อระบบเป็นอย่างมาก เพราะตลาดเป็นวิถีทางการค้าที่เอื้อให้เกิดการเปลี่ยนรูปของทุนจากรูปหนึ่ง ไปสู่อีกรูปหนึ่ง หากนายทุนไม่สามารถเปลี่ยนรูปสินค้าของเขาให้ไปอยู่ในรูปของเงินได้ก็เท่ากับว่าการหมุนเวียนของทุนไม่เกิดขึ้น เหตุดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อตรงต่อนายทุนทำให้เขาไม่สามารถเริ่มวัฏจักรการผลิตใหม่อีกครั้งได้ เมื่อการหมุนเวียนของทุนไม่เกิดขึ้น กระบวนการ M-C-M ไม่สามารถเป็นไปได้ การสะสมทุนจะเกิดขึ้นได้อย่างไร แล้วระบบทุนนิยมจะอยู่ได้อย่างไร ระบบตลาดจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ขาดเสียมิได้ในระบบเศรษฐกิจทุนนิยม

จะเห็นได้ว่า การแสดงทัศนะของมาร์กซ์เกี่ยวกับลักษณะของระบบเศรษฐกิจทุนนิยมตั้งอยู่บนพื้นฐานของเรื่องแบบวิถีการผลิตที่แน่นอนทางสังคมในระบบทุนนิยมเป็นสำคัญ ซึ่งลักษณะธรรมชาติของระบบทุนนิยมนี้ใช้ว่าจะพบได้จากสถาบันทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวแต่เราสามารถพบได้จากพฤติกรรมการจัดการ และความเชื่อที่ทำให้สถาบันเศรษฐกิจนั้น สามารถดำเนินงานลุล่วงไปได้ด้วยดี ดังนั้นธรรมชาติของระบบทุนนิยมจึงเป็นการก่อรูปทางสังคมที่มีลักษณะเฉพาะอันเกิดจากปัจจัยสำคัญ คือ สถาบันเศรษฐกิจ พฤติกรรม การจัดการ และความเชื่อ

การก่อรูปทางสังคมของระบบทุนนิยมก็เหมือนกับสังคมดั้งเดิมทั้งหลาย คือ มีพื้นฐานอยู่บนระบบของการปกครองโดยชนชั้น หรือการมีอำนาจของชนชั้นหนึ่งที่มีต่ออีกชนชั้นหนึ่ง แต่สิ่งที่ทำให้ระบบทุนนิยมต่างจากรูปแบบสังคมอื่น ๆ ก็คือ รูปแบบเฉพาะ นั่นคือ การผลิตกันของอำนาจและการมีอิทธิพลเหนือเป็นสิ่งที่นำมาซึ่งความต้องการที่จะสะสมทุน กระบวนการสะสมทุนก็คือ ความสามารถของชนชั้นนายทุนในการทำอะไรจากระบบ ซึ่งความสามารถดังกล่าวต้องอาศัยเรื่องสิทธิในทรัพย์สินส่วนตัวในการครอบครองปัจจัยการผลิตและระบบตลาดเป็นตัวช่วยในการดำเนินงานให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี

ความหมายของระบบตลาด

คาร์ล มาร์กซ์ ไม่ได้ให้คำจำกัดความ หรือความหมายของระบบตลาดไว้โดยเฉพาะ เมื่อมาร์กซ์กล่าวถึงระบบทุนนิยมก็มักจะกล่าวรวมถึงระบบตลาดไปด้วย ทั้งนี้เพราะระบบตลาดเป็นเงื่อนไขจำเป็นสำหรับระบบทุนนิยม เมื่อสังคมใดดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจด้วยระบบทุนนิยม นั้นหมายถึงสังคมนั้นต้อง ใช้ระบบตลาดทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการดำเนินงานทางเศรษฐกิจอย่าหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยกลไกของตลาดจะทำหน้าที่ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจในระบบทุนนิยมให้ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ระบบตลาดจึงมักถูกกล่าวถึงควบคู่ไปกับระบบทุนนิยมเสมอ แต่การไม่แยกความหมายของระบบทุนนิยมและระบบตลาดออกจากกันให้ชัดเจน อาจทำให้เกิดความสับสนและเข้าใจผิด โดยเฉพาะ

อย่างไร้ในประเด็นการพิจารณาตีความทัศนะของคาร์ล มาร์กซ เกี่ยวกับระบบตลาด

ตามทัศนะของมาร์กซ ตลาดเป็นสื่อกลางและเป็นวิถีทางเชื่อมโยงระหว่างการผลิตและการบริโภค

"...การผลิตยังผลให้ได้สินค้าที่เหมาะสมตามความต้องการ การแจกจ่ายเป็นการแบ่งสรรซึ่งดำเนินไปตามกฎของสังคมน การแลกเปลี่ยนเป็นการจำหน่ายซึ่งจำแนกแล้ว ตามความต้องการของปัจเจกชน และท้ายที่สุดในการบริโภคทำให้ผลผลิต ไม่เพียงแต่แสดงถึงการเคลื่อนไหวของสังคมน แต่ผลผลิตยังเป็นสิ่งซึ่งรับใช้และสร้างความพึงพอใจให้แก่ปัจเจกชน ดังนั้น การผลิตจึงเป็นจุดเริ่มต้นการบริโภคเป็นจุดหมายสุดท้าย ส่วนการแจกจ่ายและการแลกเปลี่ยนเป็นสื่อกลาง..." (McLellan, 1977: 350)

การที่จะทำการผลิตให้สอดคล้องกับการบริโภค จะต้องอาศัยตลาดทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภค โดยตลาดจะเป็นตัวถ่ายทอดความพึงพอใจของผู้บริโภค ไปยังผู้ประกอบการผลิต ทำให้ผู้ผลิตสามารถใช้ข้อมูลเหล่านั้นไปประกอบการตัดสินใจในการผลิตว่าการผลิต อะไร เท่าไร ตอนไหนควรเพิ่มจำนวนการผลิต และตอนไหนควรจะลดจำนวนการผลิตลง เพื่อให้ได้ดุลย์กับความต้องการในการบริโภค

ความสัมพันธ์ของคนที่เกิดขึ้นในการทำการผลิต อันเป็นความสัมพันธ์ของผู้ผลิตแต่ละคนที่มีต่อการผลิตทั้งมวลของสังคมนจะปรากฏอย่างชัดแจ้งก็ต่อเมื่อได้เกิดการแลกเปลี่ยนสินค้าในตลาดเท่านั้น และยิ่งไปกว่านั้น ความต้องการในการแลกเปลี่ยนนี้ยังเป็นการแสดงออกซึ่งพื้นฐานอย่างหนึ่งของการพึ่งพากันและกันโดยรวมอีกด้วย

"การแลกเปลี่ยนบอกโดยนัยถึงการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันทั้งหมดระหว่างผู้ผลิต แรงยึดระหว่างอุปสงค์และอุปทานทั้งหมดทำให้เกิดการประสานกันทางสังคมนโดยเชื่อมปัจเจกชนเข้าด้วยกัน" (McLellan, 1979: 78)

"การแลกเปลี่ยนเป็นกิจกรรมที่ถูกกำหนดโดยความต้องการและเป้าหมายของสังคมน ซึ่งบอกโดยนัยตั้งแต่ต้นถึงการมีส่วนร่วม

ของปัจเจกชนทั้งหลายในโลกส่วนรวมของผลผลิต" (McLellan, 1977: 361)

นั้นแสดงให้เห็นว่าการผลิตของแต่ละปัจเจกชนขึ้นอยู่กับการผลิตและการบริโภคของคนอื่น ๆ ในสังคมด้วยการผลิตสินค้าภายใต้ระบบตลาดจะมีกฎเกณฑ์ในตัวของตัวเอง ซึ่งไม่ว่าอะไรจะเกิดขึ้นมันก็จะดำเนินไปตามกฎเกณฑ์ของมันจนถึงที่สุด กฎเกณฑ์ดังกล่าวนี้จะปรากฏในรูปแบบความสัมพันธ์ของสังคม ซึ่งก็คือ ปรากฏการณ์ในการแลกเปลี่ยน โดยที่การแลกเปลี่ยนนี้จะมีกลไกตลาดเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินงาน การปฏิบัติงานของกลไกตลาดนี้จะดำเนินไปอย่างไม่มีแผนการหรือกฎเกณฑ์ใด ๆ มาบังคับ แต่จะดำเนินไปในลักษณะเสรีโดยมีพลังตลาดเป็นกลไกที่กำหนดว่าควรผลิตอะไร ในปริมาณเท่าไร ไม่มีปัจเจกชนคนใดสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือบงการให้เป็นไปตามความต้องการของตนได้ นอกจากนี้กลไกตลาดยังเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนในการกำหนดราคาสินค้าในตลาดด้วย โดยราคาสินค้าจะถูกกำหนดจากผู้ซื้อ ผู้ขาย และภาวะของตลาด อันเป็นความสัมพันธ์ระหว่างอุปสงค์และอุปทานในตลาด

"ถ้าอุปสงค์ของสินค้าเฉพาะอย่างมากกว่าอุปทาน ผู้ซื้อจะเสนอให้ราคาที่สูงกว่าคนอื่น ๆ ภายใต้ข้อจำกัดที่แน่นอน ดังนั้นราคาสินค้าจึงสูงกว่ามูลค่าตลาด ในขณะที่เดียวกันผู้ขายจะรวมตัวกันโดยพยายามขายในราคาตลาดที่ค่อนข้างสูง ในทางตรงกันข้าม ถ้าอุปทานมากกว่าอุปสงค์ผู้ขายก็จะขายสินค้าในราคาถูก ซึ่งทำให้ผู้ขายคนอื่น ๆ ต้องขายในอัตราเดียวกัน" (Marx, 1967: 193-94)

จะเห็นได้ว่าในระบบเศรษฐกิจทั่ว ๆ ไป นั้น ความขึ้นลงของราคาสินค้าแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างอุปสงค์ และอุปทานในตลาด ถ้าราคาขึ้นสูงก็หมายความว่าอุปทานหรือการเสนอขายมีจำนวนน้อยเกินไป และถ้าราคาลดต่ำลง ก็หมายความว่า การเสนอขายมีจำนวนมากเกินไปจำเป็นต้องจัดการลดการเสนอขายหรือลดจำนวนสินค้าลงมาเพื่อยับยั้งการตกต่ำของราคา ในที่นี้ราคาสินค้าในตลาดจะทำหน้าที่เสมือนเป็นข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการกำหนดการผลิต ภาวะดุลยภาพในตลาดจะเกิดขึ้นตามการปรับตัวของกลไกตลาดและการปรับตัวของระบบการแข่งขัน การมีวินัยของการแข่งขันในระบบตลาดทำให้การผลิต และการแจกจ่ายสามารถเปลี่ยนแปลง เข้ากับความพึงพอใจของผู้ซื้อได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด อันเป็นการรักษาไว้ซึ่งอธิปไตยของผู้ซื้อ ก่อให้เกิดการพัฒนาตลาดของผู้ซื้อ ผู้ซื้อสามารถเลือกซื้อสินค้าที่มีคุณภาพได้

ตามความจำเป็น และพึงพอใจ การขาดการแข่งขันทำให้ผู้ขายเล่นตัวได้สินค้าที่ผลิตออกมาอาจมีคุณภาพ และบริการต่ำ แต่เมื่อไม่มีการแข่งขันทำให้ผู้ซื้อต้องจำใจซื้อสินค้าเหล่านี้อย่างไม่มีการเลือก ตลาดจึง กลายเป็นตลาดของผู้ขายไปโดยปริยาย

ระบบตลาดจึงไม่ได้เป็นเพียงแค่วิถีทางในการดำเนินการซื้อขายแลกเปลี่ยนเท่านั้น แต่ระบบ ตลาดยังเป็นกลไกชั้นพื้นฐานที่สำคัญในการชี้แนวทางแก่กระบวนการทางเศรษฐกิจ ซึ่งถือได้ว่าเป็นกลไก ที่ค้ำจุน และธำรงไว้ซึ่งสังคมทั้งหมด

อย่างไรก็ตามคนทั่วไปมักจะสับสนและเข้าใจผิดว่า ระบบตลาดก็คือ ระบบทุนนิยม ทั้งนี้เนื่อง มาจากความคิดที่ว่า

"อิทธิพลของการแลกเปลี่ยนที่มีอยู่เหนือความสัมพันธ์ทาง การผลิตอื่น ๆ จะสามารถพัฒนาได้อย่างเต็มที่และมี ความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นก็แต่เฉพาะในระบบทุนนิยมหรือ ระบบที่มีการแข่งขันเสรีเท่านั้น" (McLellan, 1979: 76)

อันที่จริงแล้ว ระบบตลาดเป็นเรื่องจำเป็นที่เกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจทั่วไปแทบทุกระบบ นับแต่ สังคมก่อนทุนนิยมเป็นต้นมา เช่น ในสังคมดั้งเดิมก็มีการนำเอาของป่ามาแลกข้าวของเครื่องใช้ที่จำเป็น อื่น ๆ หรืออย่างในระบบศักดินาซึ่งการผลิตเป็นการผลิตเพื่อการบริโภคเฉพาะท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นการ ผลิตอาหาร เครื่องนุ่งห่ม หรือเครื่องใช้ต่าง ๆ โดยพวกทาสติดที่ดินเป็นผู้ผลิต และผลิตเพื่อตัวเขาเอง และนายทาสของเขาจะได้นำไปบริโภคใช้สอย แต่ถ้ามีผลิตผลที่เหลือใช้มากขึ้น ก็จะมีการนำผลิตผลเหลือ ใช้เหล่านี้ออกขาย เพื่อแลกเปลี่ยนกับผลิตผลอื่น ๆ อันเป็นที่ต้องการแต่ไม่สามารถผลิตเอง ได้ จะเห็นได้ ว่า ตลาด คงอยู่ในระบบเศรษฐกิจไม่ในรูปแบบใดก็รูปแบบหนึ่งเสมอ การที่ระบบทุนนิยมใช้ระบบตลาด เป็นกลไกหลักในการดำเนินงานทางเศรษฐกิจ และการที่ระบบตลาดจะสามารถพัฒนาได้อย่างเต็มที่ใน ระบบทุนนิมนั้น ไม่ได้มีนัยใดใดเลยที่บ่งว่า ระบบตลาด คือระบบเศรษฐกิจทุนนิยม ถ้าเช่นนั้นแล้วทำไม ระบบตลาดจึงถูกเข้าใจผิดว่าเป็นระบบทุนนิยม

เหตุผลหนึ่งที่เป็นไปได้ ก็คือ การไม่ทำความเข้าใจแยกความหมายของระบบตลาด และระบบ ทุนนิยมออกจากกันให้ชัดเจนทำให้เกิดความเข้าใจผิดได้ว่าวัตถุประสงค์หลักของระบบตลาด ก็คือ การ แสวงหากำไร ดังนั้น ระบบตลาดจึงเป็นระบบของการแสวงหากำไรเพื่อสะสมความมั่งคั่ง โดยผ่านการ อ้างสิทธิ์ในการเป็นเจ้าของทรัพย์สินส่วนตัว เพื่อให้ได้มาซึ่งกำไรและความมั่งคั่งที่มากที่สุดเท่าที่จะเป็น

ไปได้ อันมีผลต่อเนื่องตามมา ก็คือ ทำให้เกิดความสัมพันธ์ของชนชั้นและความสัมพันธ์ในลักษณะที่แรงงาน กลายเป็นสินค้าอย่างหนึ่ง ระบบตลาดมีลักษณะดังที่กล่าวมาแล้วนี้จริงหรือ

ระบบตลาดเป็นระบบของการแสวงหากำไรเพื่อการสะสมทุนจริงหรือ

สังคมแบบชุมชนบุพกาลและสังคมแบบชุมชนหมู่บ้าน การผลิตทั้งหลายที่เกิดขึ้นโดยทั่วไป ทำไป เพื่อสนองความต้องการของคนในสังคมที่อาศัยอยู่ร่วมกัน ส่วนการแลกเปลี่ยนก็จะมีบ้างเป็นครั้งคราวโดย ดำเนินไปในรูปแบบของการแลกเปลี่ยนกันแบบง่าย ๆ คือ การผลิตเป็นการผลิตเพื่อใช้สอย เมื่อเหลือเกิน ความจำเป็นใช้สอยก็จะนำไปแลกเปลี่ยนกับสิ่งอื่น ๆ ที่ตนต้องการในขณะที่สิ่งอื่น ๆ เหล่านั้น ก็เป็นสิ่งที่ เหลือเกินความจำเป็นใช้สอยของคนอื่น ๆ เช่นกัน การผลิตและการแลกเปลี่ยนของคนในสังคมดังกล่าว เป็นการสนองความต้องการจำเป็นของชุมชน เป้าหมายของการผลิตและการแลกเปลี่ยนก็ไม่ได้อยู่ที่การ สะสมความร่ำรวยมั่งคั่งของตนเองแต่อย่างใด

การผลิตที่เรียกว่า ผลิตสินค้า เริ่มเกิดขึ้นตอนที่มีการแบ่งงานกันทำ และเมื่อมนุษย์ไม่สามารถ ผลิตทุกอย่างที่ตนต้องการ ได้ต่างจึงต้อง ไปพบกันในตลาด โดยผู้ผลิตรายย่อยจะนำผลผลิตของตน ไปยังตลาด ทั้งคู่จะขายผลผลิตของตนเพื่อซื้อเอาสินค้าบางอย่างที่ตนต้องการใช้แต่ไม่ได้ผลิตเอง สูตรของระบบตลาด ในที่นี้จึงเป็นการ " ขายเพื่อจะซื้อ " และการขายเพื่อจะซื้อนั้นก็ไม่ได้เป็นการจงใจสร้างกำไรอะไร ให้แก่ใครเลยเช่นกัน ต่อมาเพื่อให้กระบวนการนี้ดำเนินไปอย่างคล่องตัว จึงมีความจำเป็นที่ต้องสร้าง สื่อกกลางในการแลกเปลี่ยนซึ่งเป็นที่ยอมรับกัน โดยทั่วไปขึ้นมานั้น คือ เงิน สินค้าทุกอย่างจะถูกตีค่าออกมา เป็นเงินเพื่อสะดวกต่อการซื้อขายแลกเปลี่ยนมากขึ้น

ในยุคของพ่อค้า รูปแบบของสูตรในระบบตลาดก็เปลี่ยนไปกลายเป็นการซื้อเพื่อนำไปขายต่อ เพื่อจุดหมายเดียว คือ " ขายให้ได้ราคาสูงกว่าที่ซื้อมา " โดยการลงทุนไปซื้อสินค้าในแหล่งที่สินค้านั้น มีจำนวนมากไปขายในที่ที่ขาดแคลนสินค้านั้น ทำให้พ่อค้าสามารถซื้อถูก ขายแพงได้ อันเป็นการเพิ่ม มูลค่าตัวเงินที่ลงทุนไปตอนซื้อให้มีมูลค่ามากขึ้นในตอนขาย ในที่นี้พ่อค้าไม่ได้เลือกซื้อเพราะต้องการใช้ สินค้า แต่เขาซื้อเพื่อเพิ่มมูลค่าในการนำไปขายต่อ อันเป็นกระบวนการสร้างมูลค่าส่วนเกินเพื่อสะสม ความมั่งคั่งของพ่อค้า โดยการขายให้ได้ราคาสูงกว่าที่ซื้อมา สังคมดังกล่าวจึงเป็นการสร้างกำไรให้แก่ พ่อค้าอย่างเห็นได้ชัด

ในยุคสังคมทุนนิยม การได้กำไรจากการซื้อถูกขายแพงอาจจะยังคงมีอยู่บ้าง แต่ถ้ากล่าวถึง โดยรวมของชนชั้นนายทุนแล้ว ผลกำไรอันมหาศาลไม่ได้เกิดขึ้นจากลักษณะการซื้อขายดังกล่าวเลย แม้ว่า

การแลกเปลี่ยนในสังคมนิยม ไม่ใช่เป็นการก่อความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงสังคมที่การผลิตเป็นการผลิตเพื่อใช้เอง แต่เป็นการก่อความสัมพันธ์ของการผลิตเพื่อการแลกเปลี่ยนก็ตาม ถ้าเช่นนั้นกำไรในระบบทุนนิยมเกิดจากอะไร

วิธีการหมุนเวียนในระบบทุนนิยมเป็นไปตามสูตร $M - C - M$ คือ เงิน (M) ที่นายทุนใช้ในตอนเริ่มต้นการผลิตสินค้า (C) โดยให้แรงงานทำการผลิต และเมื่อนำสินค้าที่แรงงานผลิตได้ขึ้นไปขาย นายทุนจะได้รับเงินคืนมามากกว่าตอนเริ่มต้น (M) เงินที่ได้รับคืนมานี้เมื่อหักทุนเดิมที่ใช้ออกไปแล้ว ส่วนที่เหลือก็คือกำไร ผลกำไรนี้ได้มาจากการขายสินค้าจริงหรือไม่

ในกระบวนการผลิต นายทุนต้องจ้างแรงงานเพื่อทำการผลิตให้ โดยที่นายทุนจะจ่ายค่าจ้างให้แก่แรงงานเฉพาะส่วนที่เป็นมูลค่าของพลังแรงงานเพียงเท่านั้น แต่พลังแรงงานนี้มีคุณสมบัติพิเศษคือสามารถสร้างมูลค่าได้มากกว่ามูลค่าของตัวเองพลังแรงงาน ส่วนต่างระหว่างมูลค่าของสิ่งที่พลังแรงงานผลิตได้กับมูลค่าพลังแรงงานนี้เรียกมูลค่าส่วนเกิน เมื่อนำมูลค่าส่วนเกินที่ได้ไปหักลบกับทุนทั้งหมดที่นายทุนใช้ในการผลิตแล้ว ส่วนที่ได้ก็คือ ผลกำไรของนายทุน กำไรที่ได้ของนายทุนได้มาตั้งแต่ในกระบวนการผลิตแล้ว ถึงการซื้อสินค้าในตลาดจะดำเนินไปอย่างไรไม่มีใครได้เปรียบหรือเสียเปรียบ นายทุนก็ได้กำไรอยู่ดี ค่าของสินค้าในตลาดนั้นรวมกำไรไว้แล้ว ซึ่งก็หมายความว่ากำไรตกอยู่ในกระบวนการผลิตตั้งแต่ต้นแล้วกำไรไม่ได้เกิดจากการขายผลผลิต

จากตัวอย่างของสังคมที่ใช้ระบบตลาดเป็นวิถีทางในการดำเนินงานทางเศรษฐกิจ ที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นจะเห็นได้ว่ารูปแบบของการแลกเปลี่ยนซื้อขายจะนำเราไปสู่จุดหมายใดก็ได้ ไม่ว่าจะเป็นการแลกเปลี่ยนซื้อขายเพื่อให้ได้ซึ่งสิ่งที่ต้องการในรูปของการขายเพื่อจะซื้อ โดยไม่มีเรื่องของกำไรเข้ามาเกี่ยวข้องหรือจะเป็นการแลกเปลี่ยนซื้อขายเพื่อให้ได้กำไรจากการซื้อเพื่อนำไปขายต่อเพื่อให้ได้เงินที่มากกว่า หรือจะเป็นการแลกเปลี่ยนซื้อขายที่แฝงไว้ด้วยกำไรตั้งแต่ในกระบวนการผลิตแล้ว ดังนั้น การใช้ระบบตลาดจึงไม่ได้มีจุดมุ่งหมายอยู่ที่กำไรเพียงอย่างเดียวอย่างที่เข้าใจกัน การแลกเปลี่ยนซื้อขายจะดำเนินไปเพื่อประโยชน์อะไรนั้นขึ้นอยู่กับโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจมากกว่าที่จะเป็นตัวกำหนดเป้าหมายของการดำเนินงาน

จุดประสงค์ของนายทุนในระบบทุนนิยมไม่ใช่กำไรที่ได้จากกระบวนการ $M-C-M$ เพียงครั้งเดียว แต่นายทุนต้องการแสวงหากำไรอย่างไม่หยุดยั้งในรูปของการสะสมทุน ซึ่งวัตถุประสงค์ดังกล่าวจะบรรลุเป้าหมายได้ต้องอาศัยการหมุนเวียนของทุน ดังนั้นระบบตลาดจึงเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการสะสมทุน ในแง่ของการเป็นวิถีทางที่ทำให้กระบวนการต่อเนื่อง $M-C-M$ อันเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสะสมทุนดำเนินไปได้ กล่าวคือในช่วงที่กระบวนการผลิตเสร็จสิ้นแล้ว กำไรของสินค้าก็แฝงอยู่ในตัวสินค้าตั้งแต่

ในกระบวนการนี้แล้ว แต่การที่จะทำให้สินค้าที่อยู่ในมือของนายทุนนั้นแสดงมูลค่าที่ค่างานสร้างขึ้น บวกกับมูลค่าที่แฝงอยู่ในปัจจัยการผลิตออกมานั้น ต้องอาศัยกระบวนการแลกเปลี่ยนเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนรูปของสินค้าที่ได้จากการผลิตไปเป็นเงิน ซึ่งเงินก้อนใหม่ที่มีมูลค่ามากกว่าเดิมนั้น นายทุนจะนำไปใช้เพื่อเริ่มการผลิตครั้งต่อไปถ้าไม่เกิดการแลกเปลี่ยนเพื่อการเปลี่ยนรูป วัฏจักร M-C-M ก็ไม่ประสบผล นั่นหมายความว่า การหมุนเวียนของทุนก็ไม่เกิด ถ้าการหมุนเวียนของทุนหยุดชะงัก ทุนก็จะถูกทิ้งว่างเอาไว้ และไม่สามารถก่อให้เกิดผลกำไรได้ กระบวนการสะสมทุนก็ไม่อาจเป็นจริงขึ้นมาได้

ระบบตลาดไม่ได้มีจุดหมายอยู่ที่กำไรเพื่อการสะสมทุนอย่างที่เข้าใจกัน หากแต่ว่าระบบตลาดเป็นเงื่อนไขจำเป็นของการสะสมทุนในระบบทุนนิยม ในฐานะที่ระบบตลาดเป็นวิถีของการดำเนินงานที่เอื้อให้กระบวนการสะสมทุนของระบบทุนนิยมสามารถเป็นจริงได้

ระบบตลาดเกี่ยวเนื่องกับการมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนตัวจริงหรือ

กิจกรรมที่มีเป้าหมายส่วนใหญ่ต้องการเครื่องมือ และวัตถุดิบต่าง ๆ เพื่อการดำเนินงาน การปฏิบัติตามความมุ่งหมายของบุคคลก็เช่นกันส่วนใหญ่ต้องอาศัยการครอบครอง และการใช้ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านั้น ดังนั้น การครอบครองปัจจัยต่าง ๆ เพื่อการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของบุคคล จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้บุคคลมีความหวังที่จะประสบความสำเร็จ การขาดเครื่องมือ เครื่องใช้ หรือวัตถุดิบต่าง ๆ หรือความสามารถหามาได้ซึ่งสิ่งเหล่านี้ เพื่อใช้ในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งจะมีผลทำให้การดำเนินงานของกิจกรรมนั้นไม่สามารถสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ของบุคคล การขาดหรือลดความไม่สัมฤทธิ์ผลนี้จะสามารถกระทำได้โดยมีข้อแม้อยู่ที่บุคคลต้องมีกรรมสิทธิ์ หรือมีสิทธิในการครอบครอง ใช้ และบริโภคปัจจัยต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำเนินงาน ไม่ว่าจะเป็นเครื่องมือ เครื่องใช้หรือวัตถุดิบต่าง ๆ นอกจากการครอบครองและการใช้จะเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการบริโภคแล้ว มันยังจำเป็นสำหรับการมีชีวิตและการมีความสุขจากการใช้บริโภคอีกด้วย

ระบบตลาดก็เป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่ต้องการการครอบครอง และการใช้เครื่องมือ วัตถุดิบ และปัจจัยต่าง ๆ เพื่อการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของบุคคลให้สัมฤทธิ์ผล แต่การครอบครอง หรือการนำเครื่องมือ วัตถุดิบ ปัจจัยการผลิตเหล่านี้มาใช้ มีความเกี่ยวเนื่องกับการถือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนตัวหรือไม่ อย่างไร เป็นเรื่องที่เราต้องพิจารณากันต่อไป

สิทธิในทรัพย์สิน (property right) เป็นสิทธิในการเป็นเจ้าของ ซึ่งสิทธิการเป็นเจ้าของนี้ เกี่ยวข้องกับสิทธิในการใช้ สิทธิในการแลกเปลี่ยน และสิทธิในการตัดคนอื่น ๆ ออกจากสิ่งที่เรา

เป็นเจ้าของ ข้อตกเถียงเกี่ยวกับเรื่องทรัพย์สินส่วนตัวส่วนใหญ่ ก็เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของสิทธิเหล่านี้ อย่างกว้าง ๆ ไม่มีข้อจำกัดที่แน่นอน

A.M. HONORE ยืนยันว่า เรื่องของการเป็นเจ้าของอย่างเต็มที่ (full ownerships) สามารถอธิบายได้อย่างพอเพียงจากการอ้างถึงส่วนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. สิทธิในการครอบครอง (the right to possess) เป็นสิทธิในการจัดการทางกายภาพ กับสิ่งที่เราเป็นเจ้าของ ส่วนสิ่งซึ่งไม่ใช่สิ่งทางกายภาพ การครอบครองเป็นการตัดบุคคลอื่นออกไปจากการใช้หรือทำประโยชน์จากสิ่งนั้น

2. สิทธิในการใช้ (the right to use) เป็นความพอใจส่วนบุคคลในการใช้ประโยชน์จากสิ่ง

3. สิทธิในการจัดการ (the right to manage) เป็นสิทธิในการตัดสินใจว่าควรจะใช้สิ่งนั้นอย่างไร หรือใครควรจะใช้สิ่งนั้น

4. สิทธิในรายได้ (the right to income) เป็นสิทธิในการหาผลประโยชน์จากการใช้สิ่งนั้น โดยส่วนตัว หรืออนุญาตให้คนอื่นใช้

5. สิทธิในทุน (the right to capital) เป็นสิทธิในการเป็นเจ้าของทุน ซึ่งบุคคลสามารถจัดการกับทุนดังกล่าวได้ตามต้องการ

6. สิทธิในการดูแลรักษา (the right to security) เป็นการทำให้รอดพ้นจากการถูกยึดเอาไป

7. อำนาจในการส่งผ่าน (the power of transmissibility) เป็นอำนาจในการยกให้หรือทำพินัยกรรมให้

8. ความไม่แน่นอนของช่วงเวลาของการเป็นเจ้าของของบุคคล (the absence of term)

9. การห้ามใช้ไปในทางที่อันตราย (the prohibition of harmful use) เป็นหน้าที่ของบุคคลที่จะใช้สิ่งไปในทางที่ไม่เป็นอันตรายต่อผู้อื่น

10. การรับผิดชอบต่อการนำสิ่ง ๆ หนึ่งไปใช้หนี้ คือ ถ้าบุคคลหนึ่งเป็นหนี้ เราสามารถใช้ความชอบธรรมทางกฎหมาย ยึดสิ่งที่บุคคลนั้นมีเพื่อนำไปใช้หนี้ได้ (liability to execution)

11. ลักษณะที่เหลืออยู่ (residuary character) เป็นการมีอยู่ของกฎที่จัดการกับการสืบทอดของสิทธิในการเป็นเจ้าของที่สิ้นสุดลง

นอกจากนี้ Honore ยังชี้ให้เห็นว่า บุคคลสามารถบอกได้ว่าเขาเป็นเจ้าของ (own thing) สิ่งหนึ่งสิ่งใดได้ ทำให้เขามีสิทธิจะกระทำอะไรบางอย่างกับสิ่งนั้นในหลากหลายความหมายด้วยกัน ซึ่งใน

ความหมายดังกล่าวนี้ บุคคลนั้นอาจจะละเลยองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่ง หรือมากกว่านั้นก็เป็นที่
 นั้นบ่งว่า มันไม่เป็นเหตุผลทางตรรกที่จะอ้างว่า เมื่อบุคคลมีสิทธิในการใช้สิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้วเขาจะมีสิทธิ
 ในทุนั้นด้วย และก็ไม่ได้เป็นสิ่งเหลวไหลแต่อย่างใด ถ้าเราจะแยกสิทธิทั้งสองออกจากกัน เช่น ใน
 กรณีของการให้เช่า ผู้เช่ามีสิทธิในการครอบครอง ใช้ หรือจัดการกับสิ่งที่เขาเช่าแต่เขาไม่มีสิทธิในทุน
 ไม่มีสิทธิที่จะยึดเอาสิ่ง ๆ นั้นมาเป็นของตน (Brecker, 1983: 18-20)

จากการอธิบายเรื่องการเป็นเจ้าของอย่างเต็มรูปแบบ (full ownerships) และการที่
 บุคคลสามารถใช้สิทธิบางอย่างกับสิ่ง ๆ หนึ่งได้ในหลากหลายความหมาย ตามทัศนะของHonore ทำให้
 เรามองเห็นภาพของการมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนตัว กับการใช้สิทธิบางอย่างเพื่อการ
 การดำเนินงานในกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระบบตลาดได้ชัดเจนยิ่งขึ้น กล่าวคือ การที่บุคคลอ้างว่าเขา
 เป็นเจ้าของสิ่ง ๆ หนึ่ง ในลักษณะที่เป็นกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนตัวนั้นเป็นการเรียกร้องสิทธิอันประกอบ
 ไปด้วย สิทธิในการครอบครอง การใช้ การจัดการ ทุน รายได้ และอำนาจในการส่งผ่านเป็น
 สำคัญ ส่วนกลุ่มของลักษณะที่ประกอบกันแล้วสามารถเรียกร้องได้อย่างสมเหตุสมผลว่าเป็นสิทธิที่บุคคล
 สามารถใช้กับสิ่งในหลากหลายความหมายของการดำเนินงานทางเศรษฐกิจนั้นจะต้องมีองค์ประกอบอย่าง
 น้อยที่สุดก็ 1 ใน 5 ของส่วนประกอบแรก นั่นคือ สิทธิในการครอบครอง การใช้ การจัดการ ทุน
 รายได้ อย่างใดอย่างหนึ่งเป็นองค์ประกอบ

เมื่อพิจารณาคุณสมบัติต่าง ๆ ที่ Honore กล่าวก่อนหน้านี้แล้ว ดูเหมือนว่า สิทธิในทุนจะเป็นองค์
 ประกอบเดียวที่สามารถบรรลุถึงการเป็นเจ้าของสิ่งได้โดยลำพัง สิทธิในทุนนี้เป็นส่วนประกอบพื้นฐานที่สุด
 ของการเป็นเจ้าของ เพราะนอกจากสิทธิในทุนจะบ่งถึงการมีสิทธิในการครอบครอง ใช้ และจัดการกับ
 ทุนนั้นได้อย่างเป็นอิสระเต็มที่แล้ว สิทธิในทุนยังบ่งถึงสิทธิในรายได้ และอำนาจในการส่งผ่านไปในตัวอีก
 ด้วย ทั้งนี้จะเห็นได้จากในระบบทุนนิยม ที่มีการอนุญาตให้บุคคลมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนตัวนั้น นายทุน
 จะมีสิทธิเต็มที่ในทุน ในลักษณะที่เป็นกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนตัวในรูปของปัจจัยการผลิต และภายใต้ความ
 สัมพันธ์ดังกล่าวนายทุนมีสิทธิในการครอบครอง ใช้ จัดการ กับทุนของตน โดยมีวัตถุประสงค์หลักอยู่ที่การ
 สะสมทุนที่เพิ่มมากขึ้นในลักษณะของการลงทุนเพื่อใช้ทุนดังกล่าวหารายได้ โดยรายได้ที่ได้จากทุนนี้จะอยู่
 ในรูปของส่วนเกิน ซึ่งส่วนเกินนี้จะตกเป็นของนายทุนแต่เพียงผู้เดียวเพื่อใช้ในการสะสมทุน นายทุนมี
 สิทธิจะทำการอะไรกับทุนของตนก็ได้ตามความพอใจรวมถึงการมีอำนาจในการยกทุนดังกล่าวให้ผู้อื่นด้วย

ถ้าสิทธิในทุนโดยตัวของมันเองนี้สามารถใช้อ้างความเป็นเจ้าของได้จริง นั่นหมายความว่า
 ส่วนประกอบใด ๆ ก็ตาม ที่มาบวกเข้ากับสิทธิในทุน ก็ดูเหมือนว่าจะเพียงพอต่อการอ้างถึงความเป็น
 เจ้าของได้ และจากการพิจารณาถึงลักษณะความสัมพันธ์ดังกล่าวข้างต้นทำให้เราสามารถสรุปได้ว่า สิทธิที่

เป็นเงื่อนไขเพียงพอต่อการอ้างความเป็นเจ้าของในทรัพย์สินส่วนตัวได้อย่างเต็มที่นั้น ประกอบไปด้วย สิทธิในทุน สิทธิในรายได้ และอำนาจในการส่งผ่านเป็นสำคัญ

แม้การดำเนินงานในระบบตลาด จะเรียกร่องการมีสิทธิบางอย่าง ในการที่จะสามารถครอบครอง ใช้ หรือจัดการกับเครื่องมือเครื่องใช้ วัตถุดิบ หรือปัจจัยการผลิต แต่การที่บุคคลมีสิทธิในสิ่งเหล่านี้ก็ไม่ได้เป็นเงื่อนไขเพียงพอที่จะอ้างได้ว่า บุคคลนั้นเป็นเจ้าของอย่างเต็มรูปแบบในลักษณะที่เป็นกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนตัว ดังนั้น การมีกรรมสิทธิ์ส่วนตัวในปัจจัยการผลิตจึงไม่ได้เป็นเงื่อนไขของการดำเนินงานในระบบตลาดแต่อย่างใด ระบบตลาดต้องการเพียงแค่สิทธิที่จำเป็นของการอ้างความเป็นเจ้าของเพื่อการดำเนินงานในทางเศรษฐกิจ นั่นคือ สิทธิในการครอบครอง สิทธิในการใช้ และสิทธิในการจัดการเท่านั้น

การดำเนินงานในสังคมสังคมนั้น คนในสังคมอาจตระหนักถึงการเป็นเจ้าของอย่างเต็มรูปแบบอย่างน้อยที่สุดก็ในบางเรื่อง เช่น ในเรื่องของสิ่งหรือสินค้าที่ไม่สำคัญอะไร แต่ในเรื่องของสิ่งที่สำคัญต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของสังคมนั้น เราจะได้รับอนุญาตให้มีสิทธิที่จำกัดเท่านั้น เช่น ในเรื่องของปัจจัยการผลิต ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานของการผลิตของสังคม แม้เราจะได้รับอนุญาตให้มีสิทธิในการครอบครอง ใช้ หรือจัดการกับสิ่งเหล่านี้ได้อย่างเต็มที่ แต่เราก็มีสิทธิที่จำกัดในรายได้ และทุน จากการใช้ปัจจัยการผลิตดังกล่าว ลักษณะความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้บ่งว่า เราไม่มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนตัวในปัจจัยการผลิต แต่การที่สังคมหนึ่งไม่อนุญาตให้บุคคลมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนตัวนี้ ก็ไม่ได้หมายความว่าสังคมนั้นจะดำเนินงานโดยใช้ระบบตลาดไม่ได้ จริง ๆ แล้วระบบตลาดสามารถที่จะดำเนินไปได้แม้จะไม่มีความสัมพันธ์เรื่อง กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนตัวก็ตาม เพียงแค่สิทธิในการครอบครอง ใช้ หรือจัดการ ก็เพียงพอที่จะทำให้การดำเนินงานในระบบตลาดสามารถสัมฤทธิ์ผลได้ตามที่ต้องการ

ระบบตลาด เป็นกลไกของการดำเนินงานที่เป็นกลาง ในลักษณะที่เป็นวิถีทางที่เอื้อให้แนวความคิดของแต่ละบุคคลได้โอกาสที่เท่า ๆ กัน ในการประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของตนและยังเป็นกลางในเรื่องของความสัมพันธ์ที่บุคคลเลือกสร้างขึ้น เพื่อจุดประสงค์ในการดำเนินงานในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยตลาดจะปล่อยให้แต่ละบุคคลตัดสินใจในการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินและใช้สิทธิในพันธะสัญญาอันเป็นกฎทั่วไปในตลาดเสรี บุคคลอาจจะเลือกเข้าร่วมในการจัดการของระบบตลาดในรูปแบบใดก็ได้ ตลาด จะทำหน้าที่เป็นเพียงกลไกที่ตอบสนองความต้องการของแบบวิถีการจัดการทางเศรษฐกิจที่แตกต่างหลากหลาย โดยที่ตลาดเองไม่ได้สนับสนุนความคิดใด ๆ โดยเฉพาะ ดังนั้น ไม่ว่าจะการถือกรรมสิทธิ์ในระบบนั้นจะเป็นการถือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนตัวหรือไม่ก็ตาม ระบบตลาดก็ยังคงดำเนินต่อไปได้

ความสัมพันธ์ เรื่องการแบ่งชนชั้นและความสัมพันธ์ในรูปที่แรงงานกลายเป็นสินค้าอย่างหนึ่งเป็นผลโดยตรง มาจากระบบตลาดหรือ

ในระบบทุนนิยมความสัมพันธ์เรื่องการแบ่งชนชั้น เป็นผลสืบเนื่องมาจากการมีทรัพย์สินส่วนตัว เมื่อเกิดทรัพย์สินส่วนตัวการแยกผู้ผลิตออกจากปัจจัยการผลิตก็เป็นผลสืบเนื่องตามมา ก่อให้เกิดการตั้งตัวของชนชั้นใหม่ขึ้นในสังคม โดยชนชั้นดังกล่าวจะเข้ายึดครองเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต เรียกว่าชนชั้นนายทุน เขาจะเริ่มสะสมความมั่งคั่งในรูปของเงิน เมื่อมากพอก็จะเอาเงินมาเปลี่ยนเป็นปัจจัยการผลิตซึ่งกลุ่มเจ้าของปัจจัยการผลิตนี้เป็นคนส่วนน้อยในสังคม เมื่อการดำเนินงานของนายทุนอยู่ที่กำไรและการสะสมทุน และเพื่อให้ชนชั้นปกครองใหม่นี้สามารถขยายผลประโยชน์จากการสะสมของตนออกไปได้อย่างไม่มีขีดจำกัด ทำให้เกิดการผลักดันการค้นคว้าวิทยาการใหม่ ๆ ขึ้น เพื่อนำผลจากการค้นคว้าไปใช้ในการผลิตครั้งต่อไปให้เกิดการขยายการผลิตออกไปอย่างไม่มีขอบเขต โดยการนำเครื่องจักรที่มีประสิทธิภาพและมีขีดความสามารถของการผลิตสูง มาใช้

เมื่อสังคมเจริญก้าวหน้าขึ้น ปัจจัยการผลิตก็จะมีราคาสูงจนคนทั่วไปไม่สามารถซื้อหาได้ นอกจากนายทุน คนส่วนใหญ่ในสังคมต้องอาศัยปัจจัยการผลิตเหล่านี้จากนายทุนเพื่อประกอบการผลิต เขาจำต้องขายพลังแรงงานของตนเป็นสินค้าให้กับนายทุน ทำให้เกิดชนชั้นใหม่อีกชนชั้นในสังคม ลักษณะเด่นของชนชั้นนี้ คือไม่มีสมบัติใด ๆ ติดตัว เขาจึงจำใจต้องก้มหัวให้กับนายทุนโดยขายพลังแรงงานแลกกับค่าจ้างเพื่อใช้ในการดำรงชีพอย่างไม่มีลืมหูลืมตาต่อรองใด ๆ ทั้งสิ้น คนในสังคมทุนนิยมจึงแบ่งออกเป็นสองชนชั้นอย่างชัดเจน คือ นายทุน กับ คนงาน

การถือกรรมสิทธิ์ในปัจจัยการผลิตนี้ต่อมาจะคลี่คลายตัวเองเป็นความสัมพันธ์ในรูปของการผูกขาดทางชนชั้น เพราะคนงานจะไม่มีทางที่จะขยับตัวขึ้นมาเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตได้เลย อัตราเงินค่าจ้างที่คนงานได้จากนายทุนเป็นเพียงเงินก้อนหนึ่งที่ค่าเพียงแค่นำไปซื้อหาของที่จำเป็นต่อการดำรงชีพเท่านั้น ดังนั้น ชนชั้นคนงานจึงเป็นชนชั้นที่ถูกพันธนาการทางเศรษฐกิจให้ต้องขายพลังแรงงานของตนอยู่อย่างนั้นชั่ววนาตาปี

กำเนิดของชนชั้นในระบบทุนนิยมขึ้นอยู่กับอำนาจในปัจจัยการผลิตที่เราใช้ผลิตสิ่งต่าง ๆ อันจำเป็นต่อชีวิต โดยเป็นผลสืบเนื่องมาจากการมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนตัว ดังนั้น ความสัมพันธ์เรื่องการแบ่งแยกชนชั้นจึงเป็นความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมที่ก่อตัวขึ้นมาตั้งแต่ในกระบวนการผลิตแล้ว ส่วนการพัฒนาพลังการผลิตอย่างไม่มีขอบเขตจำกัดนั้น เกิดจากความต้องการในการขยาย และสืบทอดกระบวนการสะสมทุนของนายทุนให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

การที่ระบบตลาดถูกเข้าใจผิดว่าเป็นตัวการทำให้เกิดการแบ่งแยกชนชั้น และการขายแรงงาน เป็นสินค้า นั้น ส่วนหนึ่งเกิดจากความเข้าใจผิดในเรื่องของ " การแข่งขัน " คนเหล่านี้เข้าใจว่า การแข่งขันในระบบตลาดทำให้นายทุนแข่งขันกันเพื่อให้ผลิตผลจากแรงงานมาก ๆ ยิ่งผลิตได้มากเท่าไร ส่วนเกินก็เป็นของนายทุนมากเท่านั้น และยังได้ส่วนเกินมาก แต่ใช้ต้นทุนในการผลิตในการจ้างแรงงานแต่น้อย กำไรอันมหาศาลก็อยู่แค่เอื้อม นายทุนทั้งหลายจึงพยายามหาทางลดต้นทุนการผลิตลงให้ได้มากที่สุด โดยการประหยัดค่าจ้าง ลดค่าแรง หรือใช้เครื่องมือที่ทำให้การผลิตขยายตัวได้มากขึ้น โดยอาศัยเทคโนโลยีที่ทันสมัย การแข่งขันกันในลักษณะเช่นนี้จะทำให้เกิดการพัฒนาพลังการผลิตไปได้อย่างรวดเร็ว นายทุนคนใดทำได้ก็จะประสบความสำเร็จในการดำเนินงานทางเศรษฐกิจของตนส่วนนายทุนที่ไม่สามารถทำได้ก็ต้องล้มละลาย เลิกกิจการ หรือขายกิจการให้แก่นายทุนคู่แข่งที่ร่ำรวยกว่า การที่นายทุนคนหนึ่งฆ่านายทุนคนอื่น ๆ ในสังคม ทำให้นายทุนผู้มีความสามารถเท่านั้นที่จะคงสภาพความเป็นนายทุนไว้ได้ ส่วนนายทุนผู้ไม่มีความสามารถก็จะกลายเป็นอดีตนายทุน และในที่สุดก็ต้องกลายมาเป็นแรงงานรับจ้างนายทุนผู้มีความสามารถต่อไป การแข่งขันในลักษณะดังกล่าวนี้เองที่ทำให้เกิดการเข้าใจว่าการแข่งขันในระบบตลาดเป็นเหตุที่ทำให้เกิดการแบ่งแยกชนชั้น และเกิดความสัมพันธ์ในลักษณะการขายแรงงานเป็นสินค้า

อันที่จริงแล้วการแข่งขันในลักษณะดังกล่าวเป็นลักษณะเฉพาะของการแข่งขันในระบบเศรษฐกิจทุนนิยม หากใช้เป็นลักษณะของการแข่งขันในระบบตลาดไม่ การแข่งขันในระบบทุนนิยมเป็นการแข่งขันที่อิงความสัมพันธ์เรื่องกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนตัว ซึ่งเกี่ยวข้องกับสิทธิในทุน รายได้ และอำนาจการส่งผ่านโดยตรง เมื่อเกิดการแข่งขันในทางเศรษฐกิจ การได้เปรียบ-เสียเปรียบย่อมเกิดขึ้น นายทุนผู้มีความสามารถจะเป็นผู้ที่ได้เปรียบในการแข่งขัน โดยเขาจะสามารถหารายได้ในรูปของการสะสมทุนเพิ่มมากขึ้น และคงสภาพนายทุนของตนไว้ได้ต่อไป ในขณะที่นายทุนผู้ไม่มีความสามารถ ก็จะเป็นผู้เสียเปรียบสูญเสียทุนที่ตนลงทุนไป และไม่เพียงเท่านั้น เขาอาจต้องสูญเสียทุนทั้งหมดที่มีอยู่ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจาก สิทธิในทุนที่ให้อำนาจการส่งผ่านแก่เจ้าของทุนเมื่อเขาเพเลียงพลา ทุนที่เขา มีอยู่ทั้งหมดจึงสามารถถูกส่งผ่านตกไปเป็นกรรมสิทธิ์ของนายทุนคนอื่นได้ นั่นบ่งว่าเขาจะไม่สามารถคงสภาพนายทุนของเขาไว้ได้ และต้องกลายเป็นผู้ซึ่งไม่มีทรัพย์สินใด ๆ นอกจากพลังแรงงานของตน ในที่สุดเขาก็จะกลายเป็นเพียงแรงงานที่ขายพลังแรงงานให้แก่ นายทุนผู้สามารถต่อไป

ในทางตรงกันข้าม การแข่งขันในระบบตลาดซึ่งไม่อิงกับความสัมพันธ์เรื่องกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนตัว บุคคลที่ดำเนินงานในระบบตลาดนี้มีสิทธิในการครอบครอง ใช้ และจัดการกับปัจจัยการผลิตหรือทุนได้อย่างเต็มที่ แต่เขามีสิทธิที่จำกัดในทุน รายได้ และอำนาจในการส่งผ่าน นั่นบ่งว่า ทุนดังกล่าว

ไม่ได้เป็นกรรมสิทธิ์ส่วนตัวโดยสมบูรณ์ของผู้ดำเนินงาน ผู้ดำเนินงานไม่มีอำนาจในการส่งผ่านทุนดังกล่าวไปยังบุคคลอื่นได้ ซึ่งก็เท่ากับว่า ทุนดังกล่าวเป็นทุนที่สูญเสียไม่ได้ ยกให้ใครไม่ได้ สถานการณ์ของการแข่งขันในระบบตลาดจึงไม่เหมือนกับที่เกิดขึ้นในระบบทุนนิยม การแข่งขันในระบบตลาดแม้ว่าจะเกี่ยวข้องกับการได้เปรียบเสียเปรียบ แต่ก็ไม่ได้เป็นการได้เปรียบเสียเปรียบถึงขั้นสิ้นเนื้อประดาตัว กลายเป็นการแยกชั้นชั้นให้เห็นอย่างชัดเจนระหว่างนายทุนเจ้าของทุน กับ คนงานผู้ไม่มีทุน ดังเช่นที่เกิดขึ้นในระบบทุนนิยม การแข่งขันในระบบตลาดเป็นเพียงการเปิดโอกาสให้เกิดการดำเนินการค้าได้อย่างเสรี ในลักษณะใครใคร่ค้า ค้า ใครใคร่ขาย ขาย ใครใคร่ซื้อ ซื้อ และแม้ว่าการแข่งขันจะเป็นลักษณะธรรมชาติของระบบตลาด แต่เป้าหมายของการแข่งขันไม่ได้ถูกกำหนดด้วยระบบตลาดอย่างที่เข้าใจกัน

การปล่อยให้ไม่มีการระบุถึงความหมายที่แน่ชัดของระบบทุนนิยมและระบบตลาด ทำให้เกิดการเข้าใจผิดในการพิจารณาเรื่องของ ปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบตลาดไม่ว่าจะเป็นเรื่องระบบราคา การดำเนินงานอย่างเสรีโดยกลุ่มคนหรือประชาชนทั่วไป การส่งเสริมการผลิต การแข่งขัน ฯลฯ ว่าเป็นปัจจัยของระบบทุนนิยมได้ง่าย ดังนั้นเมื่อเกิดการปฏิเสธระบบทุนนิยม เขาก็จะปฏิเสธปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ในลักษณะเดียวกันกับที่เขาปฏิเสธระบบทุนนิยมโดยไม่ได้ตระหนักเลยว่า ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแต่ไม่ขึ้นอยู่กับระบบทุนนิยม

โดยสรุปแล้ว ธรรมชาติของระบบตลาด มีลักษณะสำคัญ 3 ประการด้วยกัน คือ

1. เป็นระบบไม่มีการวางแผน การดำเนินงานของระบบเป็นไปตามกลไกและพลังตลาด โดยที่การปฏิบัติงานของกลไกและพลังตลาดนี้จะดำเนินไปอย่างเสรี ไม่มีแผนหรือกฎเกณฑ์ใด ๆ มาบังคับ ไม่มีปัจเจกชนคนใดสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผน หรือบังคับให้ดำเนินไปตามความต้องการได้ และไม่มีใครสามารถกำหนดผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินงานโดยรวมได้

2. เป็นวิถีทางในการดำเนินงานทางเศรษฐกิจ โดยไม่มีจุดมุ่งหมายในตัวเองแต่อย่างใด ไม่ว่าจะจุดหมายนั้นจะเป็นกำไร หรือการสะสมทุนก็ตาม ตลาดเป็นเพียงวิถีทางในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันในรูปของการพึ่งพากันและกันโดยรวมของคนในสังคม โดยเป็นสื่อเชื่อมโยงระหว่างการผลิต และการบริโภค

3. เป็นระบบที่มีการแข่งขัน เพื่อให้เกิดการผลิต และการแจกจ่ายที่ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม โดยรวมในสังคมทั้งต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค และยังช่วยไม่ให้เกิดการผูกขาด และการมีอำนาจเหนือของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

ลักษณะธรรมชาติของระบบตลาดเหล่านี้ล้วนไม่ขึ้นอยู่กับระบบทุนนิยมแต่อย่างใด การที่ระบบใดระบบหนึ่งจะเป็นระบบเศรษฐกิจทุนนิยมหรือไม่ ขึ้นอยู่กับลักษณะอื่น ๆ อีกซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นลักษณะ

ทางสังคม หรือเป็นแบบวิถีการผลิตที่มีลักษณะเฉพาะของระบบทุนนิยมดังที่กล่าวไปแล้ว เพียงแค่ใช้ระบบตลาดเป็นวิถีทางการค้าเพื่อดำเนินงานและกำหนดแนวทางของระบบเศรษฐกิจนั้น ไม่สามารถสรุปได้ว่าระบบเศรษฐกิจนั้นเป็นระบบเศรษฐกิจทุนนิยม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย